

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De trinitate

Augustinus, Aurelius

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Liber XV]

[urn:nbn:de:bsz:31-313432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313432)

mus: vt iocundus nobis sit eius occasus. Ue-
rum hoc nō didicerat a philosophis quos ma-
gnis laudibus p̄dicat: sed ex illa noua acade-
mia vbi ei dubitare etiā de rebus manifestissi-
mis placuit: ista sententia redolebat. A philo-
sophis autē sicut ipse confitetur maximis longe
q̄ clarissimis: eternos animos esse acceperat.
Eterni quippe nō incōuenienter hac exhorta-
tione excitant: vt in suo cursu reperiant cum
uenerit vitehui' extremū. id est in rōne et in-
uestigandi cupiditate minusq̄ se admisceant
atq̄ implicent hoim vitijs et erroribus: vt eis
facilior sit regressus ad deum. Sed iste cursus
qui constituit in amore atq̄ inuestigatione ve-
ritatis: non sufficit miseris. id est hominibus:
cum ista sola rōne mortalibus sine fide media-
tonis. Quod in libris superioribus huius ope-
ris: maxime in quarto et xij. q̄tum potui de-
monstrare curauī.

Explicit liber quartus decimus.

Incipiūt capitula libri quindecimi.

- i De excellentia animi ad imaginem cre-
toris sui conditi.
- ii De summo bono quod semp inuenien-
duz querit et q̄rendū inuenit.
- iii Quid disputatū: quidue sit comprehen-
sum p̄cedentiū ratiocinatione librorū.
- iiii In quartū rerum cōtemplatione sūma
trinitas inquirenda sit.
- v Omnia que de deo digne dici vident̄
posse in pauciora conferri vt nihil mi-
nus dictum intelligat̄.
- vi Quō etiā si vnum aliquid eligatur ex
multis: quod digne apellet̄ deus in
vna ipsa appellatōne trinitas deitatis
possit intelligi.
- vii Quo differat trinitas que iuenitur in
immagine dei a trinitate que deus est.
- viii De speculo in quo p̄ imaginem dei tri-
nitas eius vtrūq̄ intellecta conspici-
tur.
- ix De enigmate et tropicis locutionibus
- x Quomodo per inspectionem verbi q̄s
est in cogitatione mētis humane ad
agnitionem verbi quod deus est ali-
quatenus possit accedi.
- xi Sicut verbum hominis significatur p̄
vocem vel quodlibet iudicium corpo-
rale: ita verbum dei manifestatū esse

- xii per carnem.
- xiii Quantū distent a vera et perfecta simi-
litudine dei que in natura mentis vt
cūq̄ deo similia reperiunt̄.
- xiiii De scientia dei patris cui nihil cuiusq̄
creature iudicij conscrat̄.
- xv De similitudine et equalitate patris dei
et vnigeniti eius consubstantialis et
coeterni.
- xvi Quod dissimile sit verbum nostrum muta-
bile: a verbo dei incōmutabili et eter-
no.
- xvii An volubilitas cogitationis deo inesse
credenda sit.
- xviii De spiritu sancto qui patri et filio equa-
lis accipitur et vtriusq̄ spūs dicitur et
charitatis noie intelligitur: cum q̄libet
in trinitate p̄sona sit charitas.
- xix De excellentia charitatis q̄ ita ex deo
est vt ipse sit deus.
- xx Qua ratione donum dei dicatur spiri-
tus sanctus.
- xxi Contra eos qui vnigenitum dei nō pa-
terne nature sed voluntatis filium
esse dixerunt.
- xxii De similitudinibus trinitatis diuine
que in natura mentis ad imaginem
dei facte reperiri vtrūq̄ potuerūt.
- xxiii Tria que sūt in imagine dei. id est me-
moria: intellectus: et amor vnus esse
perone quia nō hoc est ei esse. quod
hec habere.
- xxiiii Quod vera in dei trinitate vnitas: et q̄ve-
ra in eiusdem vnitate sit trinitas.
- xxv De his qui naturā mentis subtiliter
intuēt̄: et eam imaginē dei esse nō
sentiant.
- xxvi Quod beatos faciat fides recta: etiā eos
qui de naturis incorporeis nequeūt
disputare.
- xxvii Interualla tempoz diuine trinitatis
nulla sunt.
- xxviii Quid quodam sermone ad populum
disputatū sit de differētia generatio-
nis filij et p̄cessionis spūs sancti.

Incipit liber quintus decimus.

Liber

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi.

La. I.

Olētes in reb⁹ q̄ facte sunt ad cognoscendū eum a quo facte sunt: exercere lēctōrē: iā puenimus ad ei⁹ imaginem qd̄ est hō: in eo quo ceteris animalibus antecellit: id est rōne vel intelligentia: et quicqd̄ aliud de anima rōnali vel intellectuali dici pōt: qd̄ p̄tineat ad eā rem que mens vocatur vel animus. Quo nomine nonnulli auctores lingue latine: id qd̄ excellit in homie: et nō ē in pecore ab aia q̄ inest et pecori: suo quodam loquendi more distinguūt. Supra hanc ergo naturā si querim⁹ aliquid et verū querimus: deus est: natura scz nō creata: sed creatrix: que vtrū sit trinitas: nō soluz credentib⁹ diuine scripture auctoritati: verū etiā intelligentibus: aliqua si possumus rōne iam demōstrare debemus. **Lur autē** nō possum⁹ dixerim: res ipa cū q̄ri disputādo cepit: meli⁹ iudicabit.

De summo bono quod semp inueniendus querit et querendū inuenit.

La. II.

Eus qui p̄tē ipse que querim⁹ adiuuabit: vt spero: ne sit infructuosus labor noster: et intelligam⁹ que admodum dictū sit in psalmo scō: **Letet cor querentium dñm: querite dñm et cōfirmamini: querite faciem eius semp.** **Uidec̄ em̄** qd̄ semp q̄rit: nunq̄ inueniri: et quō iam letabit: et nō pot⁹ iam cōtristabit cor querentiū: si nō potuerint inuenire qd̄ querit: **Nō em̄ ait:** **Letet cor inuenientiū: sed querentiū dñm: et tñ dñm deus inuenire posse dñm querit: testat̄ Esaias p̄p̄ha dñi dicit:** **Querite dñm et moy vt inuenieritis inuocate eum: et cū appropinquauerit vobis: derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. Si q̄ querit⁹ inueniri potest cur dictū ē:** **Querite facie eius semp: an et inuentus forte querendus est?** Sic em̄ sunt incōprehensibilia requirēda: ne se existimet nihil inuenisse: q̄ q̄ sit incōprehensibile qd̄ querebat potuerit inuenire. **Lur ergo sic q̄rit: si incōprehensibile cōprehendit esse qd̄ querit: nisi q̄ cessandum nō est q̄ diu in ipsa cōprehensibiliū rerū inq̄stidē p̄ficiē: et melior meliorq̄ sit q̄rēs: iā magnū bonū qd̄ inueniendū querit: et querendū inuenit? Nam et querit vt inueniatur dulcius: et inuenit vt querat̄ auidi⁹. Scdm̄ hoc accipi pōt: qd̄ dictū est in libro ecclesiasti: **Eccl. 24.** **co dicere sapientiā. Qui me māducāt adhuc esurient: et qui bibūt me adhuc sitient. Adāducant em̄ et bibūt qz inueniunt: et qz esuriunt et sitiunt adhuc querūt. Fides querit: intelle-****

ctus inuenit. **Propt̄ qd̄ ait p̄p̄eta. Nisi credideritis: nō intelligetis.** Et rursus. **Intellectus eum que inuenit: adhuc querit.** De⁹ em̄ respexit sup̄ filios hoim: sicut in psalmo sacro canit: vt videret si est intelligens aut requirēs deū. Ad hoc debet homo esse intelligēs vt requirar deū. Satis itaq̄ rememorati fuim⁹ in his que deus fecit: vt p̄ ea cognoscere ipse q̄ fecit. Inuisibilia em̄ ei⁹ p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt. **Un̄ arguunt in libro sapientie q̄ de his q̄ vident bona non potuerūt scire eum q̄ est: neq̄ opib⁹ attendētes agnouerūt artificem: sed aut ignem: aut sp̄m: aut citatur aerem: aut gyrū stellarū: aut violentiā aquarum: aut luminaria celi: rectores orbis terrarum deos putauerunt: quorū q̄dem si specie delectati hec deos putauerūt: sciant q̄to dōminator eorū melior est. Speciei em̄ generator: ea creauit. Aut si virtutē et opationem eorū mirari sunt: intelligāt ab his q̄to q̄ hec constituit fortior ē. A magnitudine em̄ speciei et creature: cognoscibiliter poterit creator videri. **Hec de libro sapientie p̄p̄terea posui: ne mes delium quispiā frustra et inaniter existimet in creatura p̄us p̄ quas dā sui generis trinitates quodā modo gradatim donec ad mentē hois puenirem: que sisse indicia summe illi⁹ trinitatis: quā querimus: cū deū querimus.****

Quid disputatum quid ve sit cōprehensuz p̄cedentiū rōinatione librorū.

La. III.

Ed qm̄ differēdi et rōcinādi necessitas p̄ q̄tuordecim libros multa nos dicere cōpulis: q̄ cūcta siml̄ aspicere nō valem⁹: vt ad id qd̄ apprehēdere volumus ea celeri cogitatione referam⁹: faciā q̄tū dño adiuuāte potuero: vt q̄cqd̄ in singlis volumibus ad cognitionē disputatione p̄duri remota disputatione breuiter congerā: et tanq̄ sub vno mētis aspectu nō quēadmodū res queq̄ p̄suasit: s̄ ipsa que p̄suasa sunt ponam: ne tam longe sint a p̄cedentibus cōsequētia: vt obliuionē p̄cedentiū faciat inspectio cōsequentiū: aut certe si fecerit: cito possit qd̄ exciderit relegendō recolligi. In p̄mo libro fm̄ scripturas sacras: vnitas et equalitas summe illi⁹ trinitatis ostendit. In ij. et iij. et iij. eadem: sed de filij missione et spiritu sancti diligenter questio pertractata: tres libros fecit. **Demonstratumq̄ est: non ideo minorem mittentem eo qui missus est: quia ille missus: hic missus ē: cum trinitas que per omnia equalis est: pariter quoq̄ in sua natura immutabilis: et inuisibilis: et vbiq̄ presens inseparabiliter operetur.** In v. propter eos quibus ideo videtur

Ps. 104

Ubi. s.

Esa. 55

Ps. 104

Eccl. 24

Ps. 13

Rom. 1. Sapi. 13

Ibidem.

nō eandē patriōr filij esse substantiā: qz omne qd de deo dicit: s̄m substantiā d̄ti putant: r p̄trea r gignere r gigni: vel genitū esse r in- genitū: qm̄ diuersa sunt: contendūt substanti- as esse diuersas: demōstrat nō om̄e quod de deo dicit s̄m substantiā dicit: sicut s̄m substantiā dicit bonus r magnus: r si quid aliud ad se di- citur: sed dicit etiā r relatiue: id est nō ad se sed ad aliquid qd ipse nō est: sicut pater ad filiū dicit: vel d̄tis ad creaturam sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid qd ipse nō est etiā ex tpe dicit: sicuti est: D̄ne refugiu factus es nobis: nihil ei accidere quo mutet: s̄ omni- no ipm̄ in natura vel essentia sua imutabilem p̄manere. In. vi. quō dicit s̄r xp̄s ore ap̄lico dei virtus r dei sapientia: sicut disputat: vt dif- ferat eadem questio diligenti retractanda: vtrū a quo est genitus christus nō sit ipse sapi- tia: sed t̄m sapientie pater: an sapientia sapien- tiam genuerit: s̄ quodlibet horū esset: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: r non deus triplex: s̄ trinitas: nec quasi aliqd̄ duplū esse patrē r filiū ad simplū sp̄m̄ sc̄m̄: vbi nec tria plus aliqd̄ sunt q̄ vnū horū. Disputatur et etiā quō possit intelligi quod ait hilarius ep̄s. Eternitas in patre: species in imagine vsus in munere. In. vii. questio que dilata fu- erat explicat: ita vt deus qui genuit filiū: non solum sit pater virtutis r sapientie sue: sed etiā ip̄e v̄tus atqz sapientia. Sic r sp̄s sanct̄. Nec t̄m simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie sed vna v̄tus: r vna sapientia: sicut vn̄ deus: r vna essentia. Deinde questum ē: quō dican- tur vna essentia: tres p̄sone: vel a q̄busdā gre- cis vna essentia: tres substantie: r inuenta ē elo- cutionis necessitate dicit: vt aliquo vno nomi- ne enūciarent: cū querit: qd tres sint: qz tres esse veraciter cōfitemur: patrē. s̄. r filiū r sp̄m̄ sanctū. In. viii. rōne etiā reddita intelligenti- bus clarū est in substantia veritatis nō solum patrē filio nō eē maiorē: sed nec ambos simul aliquid maius esse q̄ solū sp̄m̄ sc̄m̄: aut quosli- bet duos in eadem trinitate mai⁹ esse aliquid q̄ vnū: aut oēs simul tres mai⁹ aliquid esse q̄ singulos. Deinde p̄ veritatē que intellecta cōspicit: r p̄ bonū summū a quo ē om̄e bonū r p̄ iusticiā p̄pter quā diligit anim⁹ iustus: ab animo etiā nō dū iusto: vt natura nō solum in corpore: verū etiā in cōmutabilis quod ē de⁹ quātū fieri pōt intelligere r admonui: r p̄ cha- ritatem que in scripturis sanctis deus dicit ē p̄ quā cepit: vtrūqz etiā trinitas intelligentibus apparere: sicut amans r qd amat: r amor. In ix. ad imaginē dei: qd est hō s̄m̄ mentē puenit

disputatio: r in ea quedā trinitas inuenit: id est mēs r noticia: qua se nouit: r amor quo se noticiāqz suā diligit: r hec tria equalia inter se r vni⁹ ostendunt essentie. In. x. hoc idē dilige- tius subtiliusqz tractatum est: atqz ad id pdu- ctum: vt inueniret in mente euidentior trini- tas eius: in memoria sc̄z r intelligentia r volū- tate. Sed qm̄ r hoc compertū est: qz nunqz eē ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: non se intelligeret r diligeret: q̄uis nō semp se co- gitaret. Lum autē se cogitaret: nō se a corpali- bus rebus eadē cogitatioē discerneret: dila- ta est de trinitate cui⁹ hec imago ē disputatio vt in ipsis etiā corpali- bus visis inueniret tri- nitas: r distinctius in ea lectoris exerceretur intentio. In. xi. ergo electus ē sensus oculorū in quo id qd inuentū ē etiā in ceteris quattu- or: sensibus corpis r nō dictū posset agnosci: at- qz ita exterioris hoīs trinitas: primo in his q̄ cernunt extrinsecus: ex corpore sc̄z quod videt r forma que inde in acie cernētis imprimitur r vtrūqz copulātis intentione voluntatis ap- paruit. Sed hec tria non inter se equalia: nec vnus esse substantie claruerūt. Deinde in ip̄o animo ab his que extrinsec⁹ sensa sunt velut introducta inuenta est altera trinitas: vbi ap- parerent eadē tria vnus esse substantie. Ima- ginatio corpis que in memoria est: r inde in- formatio cū ad eam cōuertit acies cogitatis: r vtrūqz iungens intentio voluntatis. Sed ideo ista trinitas ad exteriorē hominem re- perta est p̄tinere: quia de corpibus illata est q̄ sentiunt extrinsecus. In. xii. discernenda vi- sa est sapientia a scientia: r in ea que pp̄rie sci- entia nuncupat: quia inferior est: prius q̄daz sui generis trinitas inquirenda. Que licet ad interiorē hoīem iā p̄tineat: nō dūz t̄m imago dei vel appellanda sit vel putāda. Et hoc agit in xii. p̄ cōmendationē fidei xp̄iane. In. xiiij. aut de sapientia hoīs vera: id est de munere in eius ipsius dei participatione donata: que a scientia distincta est disputat. Et eo peruenit disputatio vt trinitas appareat in imagine dī quod est hō: s̄m̄ mentē: que renouat in agni- tione dei: s̄m̄ imaginē ei⁹ q̄ creauit hoīem ad imaginē suā: r sic p̄cipit sapientiam vbi p̄tem- platio est eternorum.

In quarum rerū contemplatione summa trinitas inquirenda sit. La. III. Nam ergo in ipsis rebus eternis in corpali- bus r in cōmutabilib⁹ in q̄rū p̄fecta p̄tēplatione nobis beata q̄ non nisi eterne est vita p̄mittit: trinitatē q̄ deus ē inquiramus. Necqz em̄ diuinorū librorū t̄m̄s

Col. 3. Gen. 1

Liber

auctoritas esse dei p̄dicat: s̄ ois que nos circūstat ad quā nos etiā prinemus vniuersa ipsa rex natura p̄clamat habere se p̄stantissimū p̄ditorem: q̄ nobis mentē rationēq; naturalē dedit: qua viuētia nō viuētib; sensu p̄dita nō sentientibus: itelligentia nō intelligentibus: immortalia mortalibus: ipotentibus potentia: iniustus iustus: speciosa deformib; bona malis: incorruptibilia corruptibilibus: imutabilia mutabilibus: inuisibilia visibilibus: incorpalia corpalibus: beata miseris p̄ferenda videamus. Ac p̄ hoc qm̄ rebus creatis creato rem sine dubitatioe p̄ponimus: oportet vt eū et sūme viuere et cuncta sentire atq; intelligere: et mori: corrumpi: mutariq; non posse: nec corpus esse: sed sp̄m̄ oim̄ potentissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimūq; fateamur.

Omnia que de deo digne dici vident̄ posse in pauciora p̄ferre vt nihil minus dictum intelligatur.

Laplin. V.

Ed hec oia que dixi: et quecūq; alia simili more locutionis humane digne de deo dici vident̄: et vniuerse trinitati que est vnus deus: et p̄sonis singulis in eadem trinitate p̄ueniūt. Quis em̄ vel vnū deum qd̄ est ipsa trinitas: vel patrem vel filium vel sp̄m̄ sanctū audeat dicere: aut nō viuētia aut nihil sentientē vel intelligentē: aut in ea natura qua inter se p̄dicant̄: equales quenq; esse eoz; mortalē siue corruptibilē: siue mutabilē siue corporeū: aut quisq; ibi neget aliquē potentissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimū: Si ergo hec atq; hmoi omnia et ipsa trinitas et in ea singuli dici possunt: vbi aut quō trinitas apparebit: redigamus itaq; p̄us hec plurima ad aliquā paucitatem. Que vita em̄ dicit̄ in deo: ipsa est essentia eius atq; natura. Non itaq; deus viuūt nisi vita qd̄ ipse sibi est. Hec aut̄ vita non talis est: qualis inest arbori: vbi nullus est intellectus: nullus est sensus: nec talis qualis inest pecori: habet em̄ vita pecoris sensum q̄n̄ quipitū: sed intellectū habet nullū. At illa vita q̄ deus est sentit atq; intelligit oia: et sentit mente nō corpore: q̄ sp̄s est deus. Non aut̄ sicut aialia q̄ h̄nt corpora: per corpus sentit aia. Non em̄ ex aia p̄stat et corpore. Ac p̄ hoc simplex illa natura sicut intelligit sentit: sicut sentit intelligit. Idēq; sensus q̄ intellectus est illi. Hec ita vt aliqui esse desistat aut ceperit. Immortalis est em̄: nec frustra de illo dicit̄ est q̄ solus habeat immortalitē. Nam immortalitas eius vere immortalitas ē: in cuius natura nulla est cōmutatio. Ipsa est

1. Tbi. 6

etiā vera eternitas q̄ est imutabilis deus sine initio: sine fine: p̄sc̄q̄nter et incorruptibilis. Vna ergo eadēq; res dicit̄ siue dicat̄ eternus deus siue immortalis: siue incorruptibilis: siue imutabilis. Itēq; cū dicit̄ viuēs et intelligēs: qd̄ ē vtiq; sapiens: hoc idē dicit̄. Non em̄ p̄cipit sapias q̄ sit sapiēs: s̄ ipse sapias est. Et hec vita eadēq; virtus siue potētia: eadēq; sp̄s q̄ potens atq; speciosus dicit̄. Quid em̄ potētius et speciosius sapias: que attingit a fine vsq; ad finē fortiter: et disponit oia suauiter. Bonitas etiam atq; iusticia nūqd̄ inter se in natura dei: sicut in eius opibus distāt tāq; due diuerse sint q̄litates dei: vna bonitas: alia iusticia. Nō vtiq; Sed q̄ iusticia ipsa bonitas: et q̄ bonitas ipsa beatitudo. Incorpalis aut̄ vel incorporeus: id ē: deus: vt sp̄s credat̄: vel intelligat̄ esse nō corp⁹. Proinde si dicamus: eternus: immortalis: incorruptibilis: imutabilis: viuus: sapiēs: potens: speciosus: iustus: bonus: b̄t̄s sp̄s: horū oim̄ nouissimū qd̄ posui: quasi t̄m̄ō videf̄ significare substantiā: cetera x̄o huius substantie q̄litates: sed nō itā est in illa ineffabili simplici natura. Quicqd̄ em̄ fm̄ q̄litates illi dici videf̄: fm̄ substantiā vel essentiā est intelligendū. Absit em̄ vt sp̄s fm̄ substantiā dicat̄ deus: et bonus fm̄ q̄litate: s̄ vtrūq; fm̄ substantiā. Sic oia cetera q̄ cōmemorauimus: vnde in superioribus libris multa iam diximus. De q̄ tuoz; igit̄ p̄mis que modo a nobis enumerata atq; digesta sunt: id est eternus: immortalis: incorruptibilis: imutabilis: vnū aliquid eligamus: quia vnū quatuor ista significant: sicut iam disserui: ne p̄ multa distendaf̄ intentio: et illud potius qd̄ positiū est p̄us: id est eternus: hoc faciamus et de quatuor: sc̄d̄is que sunt viuus: sapiēs: potens: speciosus. Et qm̄ vita qualicūq; inest et pecori cui sapientia nō inest duo vero ista sapientia sc̄z atq; potentia ita sūt inter se in homine comparata: vt sancta scriptura diceret. Melior est sapiens q̄ fortis. Speciosa porro etiam corpora dici solent. Vnuz; ex his quatuor quod eligimus: sapiens eligatur. Quis hec quatuor in deo nō inequalia dicenda sint. Noia em̄ quatuor: res autem vna est. De tercijs vero vltimis quatuor: quis in deo idem sit iustus esse quod bonū: quod beatū. Idēq; spiritū esse: quod iustum et bonū et beatum esse: ramen quia in hominibus potest esse spiritus nō beatus: potest et iustus et bonus nondū beatus. Qui vero beatus est: p̄fecto et iustus et bonus et sp̄s est: hoc potius eligamus quod nec in hoibus esse sine illis tribus pot̄ qd̄ est beatus.

Sap. 8.

Sap. 6.

Liber

Quomodo differat trinitas que inuenit i
i imagine dei a trinitate que deus est. La. VII.
Ed hec tria ita sunt in hoie: vt nō ip
sa sint hō: hō est em vt veteres diffi
nierūt: aīa rōnale mortale. Ille er
go excellit in hoie: nō ipa sunt hō. Et vna p
sona. i. singulis q̄sq; hō hz illa tria in mēte. qd
si etiā sic diffiniamus hoīem vt dicam. hō est
suba rōnalis p̄stans ex aīa et corpe: nō est du
bium: hoīem h̄re aīam q̄ nō est corpus: habe
re corpus qd nō est aīa. Ac p hoc illa tria non
hō sunt: sed hoīs sunt vel in hoie sunt. Petra
cto etiā corpe si sola anima cogitet: aliqd ei
est mens tanq̄ caput eius vel oculus vel faci
es: sed nō hec vt corpa cogitanda sunt. Non
igitur aīa: sed qd excellit in aīa mens vocatur
Hūc qd aut̄ possum⁹ dicere trinitatē sic esse i
deo: vt aliqd dei sit nec ipa sit deus. Quapro
pter singulus quisq; hō qui nō fm oīa que ad
naturā p̄tinent eius: sed fm solā mentem ima
go dei dī: vna psona est. Imago est trinitatis
in mente. Trinitas dō illa cui⁹ imago ē: nihil
aliud est tota q̄ deus: nihil est tota q̄ trinitas
Nec aliqd ad naturā dei p̄tinet qd ad illā non
p̄tineat trinitatē. Et tres p̄sone sunt vni⁹ eē
tie nō sicut singulus q̄sq; hō vna psona. Itēq;
in hoc magna distantia est: q̄ siue mentē dica
mus in hoie: eiusq; noticiā et dilectionem siue
memoriā: intelligētā: volūtātē: nihil mentis
meminimus: nisi p memoriā: nec intelligim⁹:
nisi p intelligētiam: nec amamus: nisi p volū
tatē. At dō in illa trinitate qd̄ audeat dicē pa
trem nec seipm̄ nec filiū nec sp̄sctm̄ intelli
gere nisi p filiu: vel diligere nisi p sp̄sctm̄: p
se aut̄ meminisse t̄mō vel sui vel filij vel sp̄
ritus sancti: eodemq; mō filiū nec sui nec p̄s
meminisse nisi p p̄em: nec diligere nisi p sp̄s
sanctū: p se aut̄ nō nisi intelligere et p̄em et se
ipm̄ et sp̄sctm̄. Sicut et sp̄sctm̄ p p̄em memi
nisse et p̄s et filij et sui: et p filiū intelligere et pa
trem et filiū et seipm̄: p se aut̄ nō nisi diligere et
se et p̄em et filiū: tanq̄ memoria sit pater et sua
et filij et sp̄s sancti: filius aut̄ intelligētia et sua
et p̄s et sp̄s sancti. Sp̄s vero sc̄tus caritas et
sua et p̄s et filij. Quis hec in illa trinitate opi
nari vel affirmare p̄sumat? Si em̄ solus sibi fi
lius intelligit vt intelligentia sit: et sibi et p̄i et
spiritui sancto: ad illā redit absurditatē vt pat̄
non sit sapiēs de seipō: sed de filio: nec sapien
tia sapiētiam genuerit: sed ea sapiā p̄ dicatur
sapiēs esse quā genuit. Tbi em̄ nō est intelli
gentia nec sapiā p̄ esse: ac p hoc si pater nō
intelligit ip̄e sibi: s̄ filius intelligit patri: p̄se
cto filius patrem sapientem esse facit. Et si h̄

est deo esse qd̄ sapere: et ea illi essentia est que
sapientia: non filius a p̄e qd̄ verū est: sed a fi
lio potius habet pater essentia: qd̄ absurdissi
mū atq; falsissimū est. Hanc absurditatē nos
in libro septimo discussisse: cōuicisse: abieuisse
certissimū est. Est ergo deus p̄ sapiens: ea q̄
ip̄e sua est sapiā: et filius sapiā p̄s de sapiētia:
et filius sapiā p̄s de sapiā qd̄ est pater de quo
genitus est filius. Quocirca cōsequēter est et
intelligens pater ea q̄ ip̄e sua est intelligētia:
neq; em̄ esset sapiēs q̄ nō esset intelligēs: fili⁹
aut̄ intelligētia p̄s de intelligētia genit⁹ qd̄
est pater: hoc et de memoria nō incōuenienter
dici p̄t. Quō est em̄ sapiens q̄ nihil meminit
vel sui nō meminit: p̄oinde q; sapiā par: sa
pientia filius: sicut sibi meminit pater: ita fili⁹
et sicut sui et filij meminit pater: memoria nō s̄
lij: sed sua: ita sui et p̄s meminit filius memo
ria nō p̄s sed sui. Dilectio q̄ vbi nulla ē quis
vllam dicat esse sapiā? Et q̄ colligit ita esse
p̄i dilectiōem suā: vt intelligentiā et memori
am suā. Ecce ergo tria illa: i. memoria intelli
gentia dilectio seu volūtās: in illa summa et i
mutabili essentia qd̄ est deus: non p̄ et filius
et sp̄sctus sunt: sed pater solus. Et q; fili⁹ q̄
sapiētia est genita de sapiā sicut nec pater ei
nec sp̄sctus intelligit: sed ip̄e sibi: ita nec pa
ter ei meminit: nec sp̄sctus ei diligit: sed ip̄e
sibi. Sua em̄ ē et ip̄e mēoria: sua intelligētia: sua
dilectio. Sed ita se h̄e de p̄e illi est de q̄ nat⁹
est. Sp̄s etiam sc̄tus q; sapiā est. p̄cedēs de
sapiā: nō p̄em habet memoriā: et filiū intelli
gentiam et se dilectionē: neq; em̄ sapiā esset si
alius ei meminisset: eiq; alius intelligeret: ac
t̄mō sibi ip̄e diligeret. Sed ip̄e h̄z hec tria: et
ea sic habet vt h̄ ip̄a ip̄e sit. T̄erūm vt ita sit:
inde illi est vnde p̄cedit. Quis h̄ hoīm potest
istā sapiā q̄ nouit deus oīa: ita vt nec ea que
dicunt̄ p̄terita: ibi p̄terāt: nec ea que dicuntur
futura: q̄si desint expectent̄ vt veniāt: sed et p̄
terita et futura cū p̄ntib⁹ sint cūcta p̄ntia: nec
singula cogitent̄ et ab alijs ad alia cogitanda
trāseāt s̄ in vno p̄spectu simul p̄sto sint vniuer
sa. Quis in quā hoīm p̄hendit sapiā eādē
q; prudentiā: eandēq; sciā: q̄si quidem a
nobis nec n̄ra p̄hendunt̄? Ea q̄pe q̄ vel sen
sibus vel intelligētie nostre assunt: possumus
vtcūq; p̄spicē: ea dō q̄ absunt et t̄n̄ affuerunt: p
mēdiā nouim⁹ q̄ oblitū nō sum⁹. Nec ex futu
ris p̄terita: sed futura ex p̄teritis: nō t̄n̄ firma
cognitione cōiūctm⁹. Nam q̄sdam cogitatōes
n̄ras q̄s futuras velut manifestius atq; cerni⁹:
p̄rimas quāsdā p̄spicim⁹: memoria facit id
agimus cum agere valeamus q̄tum valeamus

que ad ea nō vident q̄ futura sunt: s̄ ad p̄terita pertinere. Qd̄ licz experiri in eis dicitis vel canticis: quoz seriē mēditer reddimus. Nisi eniz p̄videremus cogitatione qd̄ sequit: non vtiqz diceremus. Et tñ vt p̄uideamus: nō p̄videntia nos instruit: s̄ mēoria. Nam donec finiat om̄e qd̄ dicimus: siue canimus: nihil ē qd̄ nō p̄uisum p̄spectūqz p̄ferat. Et tñ cū id agimus: nō dicimur p̄videnter: s̄ memoriter canere vel dicere: et quiboc in multis ita p̄ferendis valent plurimū: nō solet eoz p̄videntia: s̄ mēoria p̄dicari: fieri ista in animo vel ab aīo nostro nouimus: et certissimi sumus. Quō autē stant: quāto attentius voluerimus aduerte re: tanto magis noster et sermo succūbit: et ipa nō p̄durat intentio: vt ad liquidū aliquid nōstra intelligentia: et si non lingua pueniat. Et putamus nos vtrū dei p̄uidētia eadē sit q̄ memoria et intelligentia: q̄ nō singula cogitanda aspiciat: s̄ vna eterna et imutabili atqz ineffabili visione complectit̄ cuncta que nouit: tanta mentis infirmitate posse comprehendere. In hac igit̄ difficultate et angustia liber exclamare ad deum viuū. Adificata est scientia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. Ex me q̄p̄pe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis scientia tua: qua me fecisti: qm̄ nec meipm̄ cōprehendere valeo quē fecisti: et tñ in meditatione mea exardescet ignis vt queraz faciem tuam semper.

De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtiqz intellecta conspicit̄. La. VIII. Incozpaalem substantiā scio esse sapientiam: et lumen esse in quo vident̄ que oculis carnalibus vident̄: et tñ vir rātus tanqz spiritalis. Videmus nunc inquit p̄ speculū in enigmate: tunc autē facie ad faciez Quale sit et qd̄ sit hoc speculū si queramus: p̄fecto illud occurrit qd̄ in speculo nisi imago nō cernit̄. Hoc ergo facere conati sumus vt per imaginez hanc qd̄ nos sumus: videremus vt cūqz a quo facti sumus: tanqz p̄ speculū. Hoc si significat etiā illud qd̄ ait idem ap̄lus. Nos autē reuelata facie gl̄iaz dñi speculantes: in eandē imaginē transformamur de gl̄ia in gl̄iam tāqz a dñi spiritu. Speculantes dixit: p̄ speculū videntes: nō de specula p̄spicientes. Quod in greca lingua nō est ambigū. vnde in latina translate sunt ap̄lice littere. Ibi quippe speculum vbi apparent imaginez p̄teritū a specula de cuius altitudine longius aliquid intuemur: etiam sono verbi distat om̄ino: satisqz apparet ap̄lm̄ a speculo: nō a specula dixisse: gl̄oriā dñi vbi s̄. Speculantes. Qd̄ vero ait. In eandem imagi-

nem transformamur: vtiqz imaginē dei vult intelligi: eandēqz dicens: istā ip̄az scz. id est quā speculamur: qz eadē imago est et gl̄oria dei: sicut alibi dicit. Vir quidē nō debet velare caput cū sit imago et gl̄oria dei. De quibus verbis iam in libro duodecimo disseruimus. Transformamur ergo dixit: de forma in formā mutamur: atqz trāsimus de forma obscura in formā lucidam: qz et ipsa obscura imago dei est. et si imago: p̄fecto etiā gl̄ia in qua hoies creati sumus: p̄stantes ceteris aīalib⁹. De ipsa q̄pe natura humana dictū est. Vir quidem nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. Que natura in rebus creatis excellentissima: cū a suo creatore ab impietate iustificat: a deformi forma formosaz transfert̄ in formā. Est quippe et in ipsa impietate q̄tomagis dānabile vitium tanto certius natura laudabilis. Et p̄pter h̄ addidit. De gl̄oria in gl̄oriā: de gl̄oria creationis in gl̄oriā iustificationis. Quis possit hoc et alijs modis intelligi qd̄ dictū est. De gl̄oria in gl̄oriā: de gl̄oria fidei in gl̄oriam speciei: de gl̄oria qua filij dei sumus: in gl̄oriā qua similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Qd̄ vero adiunxit. Tanqz a dñi spū: ostendit gratia dei nobis p̄ferri tam optabilis transformatio nis bonum.

De enigmate et tropicis locutionibus. Ec dicta sunt p̄pter Caplm̄ IX. h̄ quod ait ap̄lus: nunc p̄ speculū nos videre. Quia vō addit: in enigmate. multū hoc incognitū est q̄ eas litteras nesciūt in quibus est doctrina q̄dam de locutionū modis quos greci tropos vocant: eozqz greco vocabulo etiam nos vtimur platino. Sicut enim schemata vstratus dicimus q̄ figuras: ita vstratius dicimus q̄ modos. Singulorū autē modoz siue tropoz noīa: vt singula singulis referant̄: difficillimū est et insolentissimū latine enūciare. Unde q̄dam interptes nostri: qd̄ ait ap̄lus q̄ sunt in allegoria: nolentes grecū vocabulū ponere: circūloq̄ndo interpretati sunt dicentes: que sunt aliud ex alio significātia. Huius autē tropi: id est allegorie p̄les sunt species: in quibus est etiā qd̄ dicitur enigma. Diffinitio autē ipsius noīs generalis: oēs etiā species cōplectat̄ necesse est. Ac per hoc sicut oīs equus aīal est: nō om̄e aīal equus est: ita om̄e enigma allegoria: s̄ nō oīs allegoria enigma ē. Quid igit̄ est allegoria nisi tropus vbi ex alio aliud intelligit̄ q̄le illud ē ad thessalonicētes. Itaqz nō dormiam⁹ sic et ceteri: s̄ vigilem⁹ et sobriū sim⁹. Nā q̄ dormiūt nocte dormiūt et q̄ inebriant nocte ebrii sunt. Nos autē qui diei

Ps. 138

Ps. 38

1. Cor. 13

2. Cor. 3

Ubi s̄.

1. Cor. 11

1. Cor. 11

1. Job. 3

2. Cor. 3

Gal. 4

1. Thes. 5

Libe

sumus: sobrii sumus. Sed hec allegoria: non est
enigma. Nam nisi multum tardis iste sensus ipso
ptu est. Enigma est autem ut breuitate explicem
obscura allegoria: sicut est. Sanguisugae erant
tres filie: et quatuor similia. Sed ubi allegoria
noiauit aplos: non in verbis ea reperit: sed in fa
cto: cum e duobus filiis abrae: vno de ancilla: al
tero de libera: quod non dictum sed etiam factum fuit:
duo testameta intelligenda monstrauit: quod an
tequam exponeret obscurum fuit: p inde allegoria
talis quod est generale nomen posset specialiter
enigma noari. Sed quia non solum eas litteras
nesciunt quibus discunt tropi quod dixerit aplos
nunc in enigmate nos videre: verum etiam qui
sciunt: tamen quod sit illud enigma ubi nunc vide
mus nosse desiderat: ex utroque iuenienda vna
est sententia: et ex illo: quod ait: Videmus nunc p
seculum: et ex illo quod addidit: in enigmate. Vna
est enim cum tota sic dicitur: videmus nunc p speculum
in enigmate: p inde quod mihi videtur sicut no
mine speculi imaginem voluit intelligi: ita no
mine enigmatis quibus similitudinem: tamen obscu
ram: et ad perspicendum difficile. Lumen igitur speculi et
enigmatis noie quatuor similitudines ab apo
stolo significare intelligi possunt: quae accommo
date sunt ad intelligendum deum: eo modo quo
potest: nihil tamen est accommodari: quod id quod imago eius
non frustra dicitur. Nemo itaque miretur etiam in isto
modo videndi quod concessus est huic vite: p spe
culum scilicet in enigmate laborare nos ut quocum
que videamus. Nonne quippe hic non sonaret enig
matis: si esset facilitas visionis. Et hoc est gran
dus enigma: ut non videamus quod non vi
dere non possumus. Quis enim non videt cog
itationem suam? Et quis videt cogitationem suam:
non oculis carnalibus dico: sed ipso interiori con
spectu. Quis non eam videt: et quis eam videt:
quod quidem cogitatio visio est animi quaedam: siue
assint: ea que oculis quibus carnalibus videantur: vel
ceteris sentiantur sensibus: siue non assint: et eorum
similitudines cogitatione cernantur. quae nec corpora
lia sunt: nec corporaliu similitudines: sicut virtutes
et vitia: sicut ipsa denique cogitatio cogitatur:
siue illa que p disciplinas traduntur liberalesque
doctrinas: siue istorum omnium cause superiores atque
rationes in natura immutabili cogitentur: siue etiam
mala et vana ac falsa cogitemus: vel non con
sentiente sensu: vel errante consensu.
Quod p inspectionem verbi quod est in cog
itatione mentis humane ad agnitionem verbi
quod deus est aliquatenus possit accedi. La. X.
Et nunc de his loquamur quae nota cog
itamus et habemus in noticia etiam
si non cogitemus: siue ad contemplationem

triam sciam pertineant: quam proprie sapientiam dicimus
siue ad actum: quam proprie sciam nuncupandam
esse differimus. Simul enim utrumque mentis est
vnius et imago dei vna. Lumen vero de inferiore dis
tinctius et seorsum agit: tunc non est vocanda
imago dei: quod tunc in ea nonnulla reperiat
similitudo illius trinitatis: quod in terdecimo vo
lumine ostendimus. Nunc igitur simul d' vniuersa scia
hois loquimur: in qua nobis nota sunt quaeque sunt
nota: quae utique vera sunt: alioquin nota non essent.
Nemo enim falsa nouit: nisi cum falsa esse nouit.
Quod si nouit: verum nouit. Verum est enim quod illa fal
sa sunt. De his igitur nunc differimus quae nota cogita
mus: et nota sunt nobis etiam si non cogitentur a
nobis. Sed certe si ea dicere velimus: nisi cog
itata non possumus. Nam et si verba non sonent:
in corde suo dicit utique quod cogitat. Vnde illud est
in libro sapientie. Dixerunt apud se cogitantes
non recte. Expouit enim quod sit: dixerunt apud se:
cum addidit: cogitantes. Huic simile est in eu
angelio: quod quidam scribe cum audissent a domino dictum
palatino. Confide fili remittunt tibi peccata tua:
dixerunt intra se: hic blasphematur. Quid est enim
dixerunt intra se: nisi cogitantes? Denique sequitur.
Et cum vidisset iesus cogitationes eorum dixit. Ut
quod cogitatis mala in cordibus vestris. Sic mar
thaeus. Lucas autem hoc idem ita narrat. Leperunt
cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est qui
loquitur blasphemias? Quis potest dimittere pec
cata nisi solus deus? Et cognouit autem cogita
tiones eorum iesus: respondens dixit ad illos. Quid
cogitatis in cordibus vestris? Quale est in libro
sapientie: dixerunt cogitantes: tale hic est: cogita
uerunt dicentes. Et illic enim et hic ostendit intra
se atque in corde suo dicere: id est cogitando di
cere. Dixerunt quippe intra se: et dictum est eis.
Quid cogitatis? Et de illo diuite cuius vberes
fructus ager attulit: ait ipse dominus. Et cogitabat
intra se dicens. Quaedam igitur cogitationes locutio
nes sunt cordis: ubi et os eius esse dominus ostendit
cum ait. Non quod intrat in os coinquinat hominem
sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Vna
sententia duo quaedam hominis ora complexus est: vnum cor
poris: alter cordis. Nam utique vnde illi homines pu
tauerunt inquinari in os intrat corpus. Vnde autem
dominus dixit inquinari hominem: de cordis ore procedit.
Ita quippe exposuit ipse quod dixerat. Nam pau
lo post de hac re discipulis suis. Adhuc inquit
et vos sine intellectu estis. Non intelligitis: quia
omne quod in os intrat in ventrem vadit et in seces
sum emittitur. Hic certe aptissime demonstrauit
os corporis. At in eo quod sequitur os cordis osten
dens. Quae autem inquit procedit de ore: de corde
de exit: et ea coinquinant hominem. De corde enim

Proi. 30

1. Cor. 13

Ubi. 5.

Sap. 2.

Mat. 9

Ibidem.

Luce. 5

Sap. 2.

Mat. 9

Luce. 12

Mat. 15

Ibidem.

Ibidem.

exerit cogitationes male: et cetera. Quid hac expositione lucidius? Hec tñ quia dicimus locutiones cordis esse cogitationes. ideo nō sunt etiam visiones ex ore de noticie visibilibus. qñ vere sunt. Foris em̄ cum p̄ corpus hec sunt: aliud ē locutio aliud visio. Intus aut̄ cū cogitamus: vtrūq; vnuz est. Sicut auditio et visio duo quedam sunt inter se distantia in sensib; corpis. in animo aut̄ nō est aliud atq; aliud videre et audire. Ac p̄ hoc cum locutio foris nō videat: sed potius audiat. Locutiones tñ interiorēs hoc est cogitationes visas dixit a dño sanctū euangelisū nō auditas. Dixerūt inquit intra se: hic blasphemat. Deinde subiunxit. Et cū vidisset iesus cogitationes eorū. Vidit ergo q̄ dixerūt. Vidit em̄ cogitatione sua cogitationes eorū: quas illi soli se putabāt videre. Quisquis igit̄ potest intelligere verbum: nō solum anteq; sonet: verū etiam anteq; sonorū eius imagines cogitatione voluant. hoc em̄ est qd̄ ad nullam p̄inet linguam earū scz q̄ lingue appellāt gentiū: quaz lingua nostra latina est. Quisquis in q̄b; intelligere potest iā pōt̄ videre p̄ hoc speculū atq; in hoc enigmate aliquā verbi illius similitudinē: d̄ quo dictū est. In principio erat verbum: et verbum erat apud deū: et deus erat verbum. Reccesse ē em̄ cuz verbum loquimur. id est qd̄ scimus quod loquimur ex ipsa scientia quā memoria tenemus: nascat̄ verbū qd̄ eiusmodi sit oīno cuiusmodi ē illa scia de q̄ nascit̄. Formata q̄ppe cogitatio ab ea re quā scimus: verbum est quod in corde dicimus: qd̄ nec grecū est nec latinū: nec lingue alicuius alterius: sed cum id opus est in eorū quibus loquimur p̄ferre noticiā aliq̄ quod signū quo significet̄ assumit̄. Et plerūq; sonus aliqñ etiam nutus: ille auribus: ille oculis exhibet̄: vt p̄ signa corporalia etiā corpis sensibus verbum qd̄ mente gerimus innotescat. Nam et innuere quid est nisi quodāmodo visibilibus dicere. Et in scripturis sanctis hui⁹ sententię testimoniū. Nam in euangelio fm̄ iohem ita legit̄. Amen amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciēbant ergo adinuicē discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo vnus ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat iesus. Innuit ergo huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit̄? Ecce innuendo dixit: quod sonādo dicere nō audebat. Sed hec atq; hñōi signa corporalia siue auribus siue oculis p̄sentibus quibus loquimur exhibemus. Innuente sunt etiā littere p̄ quas possemus et cū absentibus colloqui: sed ista signa sunt vocum cum ipse voces in fm̄one nō

stro earū quas cogitamus signa sint rerū. Sicut verbū hominis significat̄ per voces vel quodlibet indicium corporale: ita verbum dei manifestatū esse per carnem. La. XI. Rōi de verbum quod foris sonat si p̄ gnūm est verbi quod intus lucet: cui magis verbi competit nomen. Nam illud quod p̄fertur carnis ore: vox verbi est. Verbumq; et ipm̄ dicit̄ p̄pter illud a quo vt foris appareret assumptū est. Ita em̄ verbū nostrum vox quodāmodo corporis fit assumēdo eam: in qua manifestet̄ sensibus hoīm: sicut verbum dei caro factū est: assumendo eam in qua et ipm̄ manifestaret̄ sensibus hoīm. Et sic ut verbum nostrū fit vox nec mutat̄ in vocē ita verbum dei caro qd̄dem factū est: sed absit vt mutaret̄ in carnem. Assumendo quippe illā nō in eam se cōsumendo: et hoc nostrū vox fit: et illud caro factum est. Quapropter quicūq; cupit ad qualēcūq; similitudinē dei verbi: q̄uis per multa dissimilē peruenire: nō intueat̄ verbum nostrum quod sonat in auribus: nec quādo voce p̄fert̄: nec quā silentio cogitatur. Omnīū nāq; sonantiū verba linguaz etiam in silentio cogitant̄: et carmina p̄currunt animo: tacente ore corporis. Hec solum numeri syllabarū: verū etiam modi cantilenaz cū sint corporales: et ad eum qui vocat̄ auditus sensum corporis p̄tinentes: p̄ incorporeas quasdam imagines suas p̄sto sunt cogitantibus: et tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeūda sunt hec: vt ad illud perueniatur hominis verbum p̄ cuius qualēcūq; similitudinez sicut in enigmate videat̄ vtrūq; dei verbū. Non illud qd̄ factū est ad illum vel ad alium p̄phetā et de quo dictū est. Verbum aut̄ dñi crescebat et multiplicabatur. Et de quo itez dictū est. Igitur fides ex auditu: auditus aut̄ p̄ verbū christi. Et itez. Cum accepissetis a nobis verbum auditus dei: accepistis nō vt verbum hoīm: sicut est vere verbum dei. Et innumerabilia similiter in scripturis dicunt̄ de dei verbo: qd̄ in sonis multaz diuersarūq; linguaz p̄ corda et ora disseminat̄ humana. Ideo autē verbum dei dicit̄: quia doctrina diuina traditur nō humana. Sed illud verbum dei querimus qualitercūq; per hanc similitudinē nunc videre: de quo dictū est. Deus erat verbum: de quo dictum est. Omnia per ipm̄ facta sunt: de quo dictum est. Verbum caro factum est: de quo dictum est. Fons sapientie verbum dei in excel sis. Perueniendū est ergo ad illud verbū hominis: ad verbum rōnalis animantis: ad verbum nō de deo nate: sed a deo facte imaginis

Mat. 9. Ibidem.

Job. 1.

Ibidem. 13.

Job. 1.

Ubi s.

Act. 6.

Rom. 10. 1. Thel. 2.

Job. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Ecc. 1.

Libet

dei: quod neq; platiuū est in sono: neq; cogi-
tatiuū in similitudine soni: quod alicuius lin-
gue esse necesse sit: sed q; omnia quibus signi-
ficatur signa: p̄cedit: et gignitur de sciētia que
manet in animo: qm̄ eadem sciētia intus di-
citur sicuti est: simillima est em̄ vñio cogitatio-
nis: visioni sciētie. Nam qm̄ p̄ sonu; dicit: vel
p̄ aliquod corporale signum: nō dicit sicuti est
sed sicut p̄t videri audiri ve per corpus. Quā
ergo qd̄ in nōtia est: hoc est in verbo: tunc ē
verū verbum et veritas: qualis expectat ab ho-
mine: vt qd̄ est in ista: hoc sit et in illo: qd̄ non
est in ista: nō sit et in illo: hic agnoscat: est est: nō
nō. Sic accedit quantū potest ista similitudo
imaginis facte ad illam similitudinē imaginis
nate: qua deus filius patri p̄ omnia substantia
liter similis p̄dicat. Animaduertenda est in b̄
enigmate etiam ista verbi dei similitudo: qd̄ sicut
de illo verbo dictum est. Omnia p̄ ip̄m fa-
cta sunt: vbi deus p̄ vnigenitū verbum suum
p̄dicatur vniuersa fecisse Ita hominis opera
nulla sunt: que nō p̄us dicunt in corde. Unō
scriptum est: Initium omnis operis verbum

Job. 1.

Ecc̄i. 37

Job. 1.

Job. 1.

2. Cor. 3.

1. Job. 3.

Sed etiam hic cum verum verbum est: tunc ē
initium boni operis. Verum autē verbum est
cū de sciētia bene operandi gignit: vt etiam
ibi seruet. est est: nō nō. vt si est in ea sciētia
q̄ viuendum est: sit et in verbo p̄ quod operan-
dum est: si nō nō: alioquin mendaciū erit ver-
bum tale: nō veritas: et inde peccatū: nō opus
rectum. Est et hec in ista similitudine verbi no-
stri similitudo verbi dei: quia potest esse ver-
bum nostrum quod nō sequat opus: opus au-
tem esse nō potest: nisi p̄cedat verbum. Sic et
verbum dei potuit esse nulla existente creatu-
ra. Creatura vero nulla esse potest nisi p̄ ip̄m
per quod facta sunt omnia. Ideoq; non deus
pater: nō spiritus sanctus: nō ipsa trinitas: sed
solus filius quod est verbum dei caro factum
est: q̄ quis trinitate faciente: vt sequente atq;
imitante verbo nostro: eius exemplum recte
viueremus: hoc est nullum habentes in verbi
nostri vel p̄templatione vel operatione men-
daciū. Verum hec huius imaginis est quan-
doq; futura perfectio. Ad hanc p̄sequendam
nos erudit magister bonus fide xp̄iana: pieta-
tisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis vela-
mine qd̄ est vmbra futuroꝝ: gloriā dñi speculā-
tes: p̄ speculū sc̄z intuentes in eandem imagi-
nē transformemur de gloria in gl̄iam tanq; a
dñi sp̄s: p̄m sup̄iorē de his verbis disputatio-
nem. Cū ergo hac transformatione ad p̄fectū
fuerit hec imago renouata similes deo erim⁹
quonia videbimus eū: nō p̄ speculū sed sicuti

est: quod dicit apostolus paulus facie ad faciē. Cor. 13
Hic vero in hoc speculo: in hoc enigmate: in
hac qualicūq; similitudine: quāta sit etiam dif-
similitudo: quis potest explicare: attingam tñ
aliqua vt valeo: quibus id possit aduerti.
Quantū distent a vera et p̄fecta similitudi-
ne dei: que in natura mentis vtrūq; deo simi-
lia reperiunt. Ca. XII.

Primo ipsa sciētia de q̄ veraciter co-
gitatio nostra format: quando q̄ sci-
mus loquimur: qualis aut quāta pōt
huius p̄uēire: quālibet pitissimo atq; doctissimo
exceptis em̄ q̄ in animū veniūt a sensibus cor-
poris: in quibus tam multa aliter sunt q̄ vidē-
tur: vt eoz verisimilitudine nimis p̄stipatus:
sanus sibi esse videat qui insanit. Unō acade-
mica philosophia sic inualuit: vt de omnibus
dubitans multo miserius insaniret. Hic ergo
exceptis que a corporis sensibus in animū ve-
niūt: quātū rerū remanet q̄ ita sciamus: sicut
nos viuere scimus: in quo pro: sus nō metui-
mus: ne aliqua vñsimilitudine forte fallamur
qm̄ certū est etiam euz qui fallit viuere. Nec
in eis visis hec habent: que obijciunt extrinse-
cus: vt in eo sic fallatur oculus: quādamodū
fallit euz in aqua remus videt infractus: et na-
uigantibus turres moueri: et alia sexcenta que
aliter sūt q̄ vident: quia nec p̄ oculum carnis
hoc cernit. Intima sciētia est qua nos viue-
re scimus: vbi ne illud quidem academicis di-
cere potest: fortasse dormis et nescis: et in som-
nis vides. Elisa quippe somniantū simillima
esse visis vigilantū quis ignorat? Sed q̄ cer-
tus est de vite sue sciētia: nō in ea dicit: scio
me vigilare: sed scio me viuere: siue ergo dor-
miat siue vigilet: viuūt. Nec in ea sciētia per
somnia falli potest quia et dormire et in somnis
videre: viuētis est. Nec illud potest acade-
micus aduersus istam sciētiā dicere: furis
fortassis et nescis: qz sanoz visis simillima sunt
etiam visa furentū: sed q̄ furit viuūt. Nec con-
tra academicos dicit: Scio me nō furere: sed
scio me viuere. Nunq; ergo falli nec mentiri
pōt: q̄ se viuere dixerit scire. Achille itaq; fal-
laciuz visoz genera obijciant ei qui dicit: scio
me viuere: nihil hoz timebit: quādo et qui fal-
litur viuūt. Sed si talia sola p̄tinent ad huma-
nā sciētiā: p̄ pauca sunt nisi qz in vno quoq;
genere ita multiplicant vt nō soluz pauca nō
sint: verū etiam reperiant per infinitū nume-
rū tendere. Qui em̄ dicit: scio me viuere: vnū
aliquid scire se dicit. Proinde si dicat: scio me
scire me viuere: duo sunt iam: hoc vero quod
scit hec duo: terciuz scire est: sic potest addere

et quartū et quītū: et innumerabilia si sufficiat
 Sed quia innumerabilē numerū vel cōphēn-
 dere singula addendo: vel dicere innumera-
 biliter nō pōt: hoc ipm certissime cōphēdit:
 ac dicit: et verū hoc eē et tā innumerabile: vt ve-
 re eius infinitū numerū nō possit cōphēnde-
 re ac dicere: hoc et volūtate certa similiter ad-
 uerti pōt. Quis eē em̄ cui nō imprudenter re-
 spondeat: forte falleris: dicenti volo beatus
 eē: Et si dicat: scio me hoc velle: et hoc me scire
 scio: iam his duob⁹ et tertiu⁹ potest addere
 q̄ hec duo sciat: et quartū q̄ hec duo scire se
 sciat: et similiter in infinitū numerū pergere.
 Item si quispiā dicat: errare nolo: nōne sine
 erret siue non erret: errare tū eum nolle vey
 erit: Quis est q̄ huic non impudentissimē di-
 cat: forsitan falleris: cū pfecto vbiq̄ fallat
 falli se tū nolle nō fallit: Et si hoc scire se dicat
 addit q̄ntū vult rex numerū cognitarū: et nu-
 merū eē pspicit infinitū. Qui ei dicit nolo me fal-
 li: et hoc me nolle scio: et hoc me scire scio: iam
 et si non cōmoda locut⁹ pōt hinc infinitū nu-
 merū ostendere. Et alia reperiunt q̄ aduer-
 sus academicos valeāt: q̄ nihil ab homie sciri
 posse contendunt. Sed modus adhibendus
 ē: pferim q̄ in ope isto nō hoc suscepim⁹. Sūt
 inde libri tres nri: p̄so nre quersionis tpe scri-
 pti: quos q̄ potuerit et voluerit legere: lectos
 q̄ intellexerit: nihil eū pfecto q̄ ab eis cōtra
 pceptionē veritatis argumenta multa inuēta
 sunt: pmouebunt. Lū em̄ duo sint genera rex
 q̄ sciunt: vnū eay q̄ p sensus corpis p̄cipit ani-
 mus: alterū earū q̄ p seipm multa illi philoso-
 phi garriverūt contra corpis sensus: animi at
 quāsdam firmissimas p seipm pceptiōes rerū
 veray: quale illd eē qd̄ dixi: scio me viuere: ne-
 quāq̄ in dubiū vocare potuerūt. Sed absit a
 nobis vt ea q̄ p sensus corpis didicimus vera
 esse dubitemus: p eos q̄ p didicim⁹ celū et ter-
 rā: et ea q̄ in eis nota sūt nobis: q̄ntuz ille q̄ et
 nos et ipa condidit: inotescere nobis voluit.
 Absit etiam vt scire nos negemus q̄ testimo-
 nio didicimus alioz: alioq̄n esse nescim⁹ ocea-
 num. Nescimus esse terras atq̄ vbes quas
 celeberrima fama cōmendat. Nescim⁹ fuisse
 homines et opera eorum que historica lectōe
 didicimus. Nescimus que quotidie vnde cum
 q̄ nunciant: et indicij consonis contestanti-
 busq̄ firmanē. Postremo nescimus in quib⁹
 locis vel ex quibus homibus fuerimus exor-
 ti: quia hec omnia testimonijs credidimus ali-
 orum. Qd̄ si absurdissimū est dicere: nō solū
 nfoz: verū etiaz et alioz corpoy sensus pluri-
 mum addidisse nre scientie confitendum est.

hec igitur omnia et que p seipm: et que p sc̄sus
 sui corporis et que testimonijs alioz pcepta
 scit animus human⁹: thesauro memorie con-
 dita tenet: ex q̄bus gignit verbū verū: qm̄ qd̄
 scimus loquimur: sed verbū ante omnē sonū
 ante omnē cogitationē soni. Tunc em̄ ē ver-
 bum simillimū rei note de qua gignit et ima-
 go eius: quoniā de visione scientie visio cogi-
 tationis exoritur: quod est verbū lingue nul-
 lius: verbū vey de re vera: nihil de suo habēs
 sed totū de illa scientia de qua nascit. Nec in-
 terest quando id didicerit: qui qd̄ scit loquit.
 aliquē em̄ statim vt discit hoc dicit: duz tamen
 verbum sit vey: id est de reb⁹ notis exortū.

De scientia dei patris cui nihil cuiuscūq̄ cre-
 ature iudicij conferatur.

Capitulum XIII.

Ed nunquid deus pater de quo na-
 tum est verbū de deo deus: nunquid
 ergo deus pater in ea sapientia qd̄ ē
 ipse sibi: alia didicit per sensum corpis sui: alia
 p seipsum. Quis hoc dicat: qui non animal rō-
 nale: sed supra animā rōnale deū cogitat: q̄nt-
 um ab eis cogitari potest qui eum omnibus
 animalibus et omnibus animis p̄ferunt: quā-
 uis per speculū et in enigmate conijciendo vi-
 deant: nondum facie ad faciem sicuti est. Nū
 quid deus pater causa que non per corpus:
 quod ē ei nullum: sed per seipm scit: aliunde
 ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testibus vt
 ea sciret indiguit. Non vtiq̄: Ad omnia quip-
 pe scienda que scit: sufficit sibi illa perfectio.
 Habet quidē nuncios: id est angelos: non ta-
 men qui ei que nescit annunciant (non enim
 sunt vlla que nesciat: sed bonū eoz est de ope-
 ribus suis eius consulere veritatez: et hoc est
 q̄ ei dicunt nonnulla nunciare: nō vt ipse ab
 eis discat: sed vt ab illo ipsi per verbum eius si-
 ne corporali sono: nunciant etiaz quod volu-
 erit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo
 per verbum eius audientes: id est in eius ve-
 ritate inuenientes: quid sibi faciendū: quid:
 quibus: et quādo nunciandū sit. Nam et nos
 oramus eum: nec tamē necessitates nostras
 docemus eū. Nouit em̄ (ait verbum eius) pa-
 ter vester quid vobis necessarium sit priusq̄
 petatis ab eo. Nec ista ex aliquo tempore co-
 gnouit vt nosset: sed futura omnia tempora-
 lia atq̄ in eis etiā quid: et quando ab illo peti-
 turi fueramus: et quos et de quibus rebus vel
 exaudirurus vel non exaudirurus esset: sine
 initio ante p̄sciuit. Cuiusmodi autē creatu-
 ras suas et spirituales et corporales: non quia
 sunt ideo nouit: sed ideo sunt quia nouit. Nō

Mat. 6.

Liber

enim nesciunt quod fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: quam creanda. Non enim eius sapientie aliquid accessit ex eis: sed illis existens tibus sicut oportebat et quando oportebat: illa mansit ut erat. Ita et scriptum est in libro ecclesiastico. Antequam crearentur omnia nota sunt illi. Sic et postquam consummata sunt. Sic inquit non aliter: et antequam crearentur: et postquam consummata sunt: sic ei nota sunt. Longe est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Quae autem scientia dei est: ipsa et sapientia: et que sapientia: ipsa essentia siue substantia: quae in illius naturae simplicitate mirabilis: non est aliud sapere quam esse: sed quod est sapere: hoc est et esse: sicut et in superioribus libris sepe iam diximus. Nostra vero scientia in rebus plurimis propterea et amissibilis est et receptibilis: quia non hoc est nobis esse quod scire vel sapere: quoniam esse possumus: etiam si nesciamus: neque sapiamus ea quae aliunde didicimus. Propter hoc sicut nostra scientia illi scientie dei: sic et nomen verbum quod nascitur de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: quod natum est de patris essentia. Tale est autem ac si diceretur: de patris scientia: de patris sapientia: vel quod est expressius de patre scientia: de patre sapientia.

De similitudine et equalitate patris dei et unigeniti eius consubstantialis et coeterni.

Capitulum XIII.

Verbum ergo dei patris unigenitum dei filius: per omnia patri similis et equalis: deus deo: lumen lumine: sapientia de sapientia: essentia de essentia: est hoc omnino quod pater: non tamen pater: quia iste filius: ille pater. Ac per hoc nouit omnia quae nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse enim et esse illi unum est. Et ideo patre sicut esse non est a filio: ita nec nosse. Proinde tanquam seipsum dicens: pater genuit verbum sibi equale per omnia. Non enim seipsum integre profectus dixisset: si aliquid minus: aut amplius esset in eius verbo quam in ipso. Ibi summe illud agnoscitur: est est: non non: et ideo verbum hoc vere veritas est: quoniam quicquid est in ea scientia de qua genitum est: et in ipso est. Quod autem in ea non est: nec in ipso est. Et falsum habere aliquid hoc verbum nunquam potest: quia immutabiliter sic se habet ut se habet deus. Non enim potest filius a seipso facere quicquam: nisi quod viderit patrem facientem: potenter hoc non potest: nec est infirmitas ista: sed firmitas quae falsa esse non potest veritas. Nouit itaque omnia deus pater in seipso: nouit in filio. Sed in

seipso tanquam seipsum: in filio tanquam verbum suum quod est de his omnibus quae sunt in seipso. Omnia similiter nouit et filius: in se scilicet tanquam ea quae nata sunt: de his quae pater nouit in se ipso. In patre autem tanquam ea de quibus nata sunt: quae ipse filius nouit in seipso. Sciunt ergo inuicem pater et filius: sed ille gignendo: ille nascendo. Et omnia quae sunt in eorum scientia: in eorum sapientia: in eorum essentia: unusquisque eorum simul videt: non periculatim: aut singulariter: vel alternante conspectu: huic illuc: et inde huc: et rursus inde vel inde in aliud atque aliud: ut aliqua videre non possit nisi non videns alia: sed ut dixi simul omnia videt: quorum nullum est quod non semper videt. Verbum autem nostrum illud quod non habet sonum neque cogitationem soni: sed eius rei quam videndo intus dicimus: et ideo nullius linguae est: atque inde utcumque simile est: in hoc enigmatice illi verbo dei quod etiam deus est: quoniam sic et hoc de nostra nascitur quae admodum et illud de scientia patris natum est. Nostrum ergo tale verbum quod inuenimus esse utcumque illi simile quantum sit etiam dissimile: sic a nobis dici potuerit: non pigeat intueri.

Quod dissimile sit verbum nomen mutabile a verbo dei incommutabili et eterno.

Capitulum XV.

Unquid verbum nostrum de sola scientia nostra nascitur? Nonne multa dicimus etiam quae nescimus? Nec dubitantes ea dicimus: sed vera esse arbitramur: quae forte si vera sunt: in ipsis rebus de quibus loquimur non in verbo nostro vera sunt: quia verbum verum non est nisi quod de re quae scitur gignitur. Falsum est ergo isto modo verbum nomen: non cum mentimur: sed cum fallimur. Quod autem dubitamus: non dum est verbum de re de qua dubitamus: sed de ipsa dubitatione verbum est. Quamuis enim non nouerimus an verum sit unde dubitamus: tamen dubitare nos nouimus: ac si hoc cum hoc dicimus: verum verbum est: quoniam quod nouimus dicimus. Quid quod etiam mentiri possumus? Quod cum facimus: utique volentes et scientes falsum verbum habemus: ubi verum verbum est: mentiri nos hoc enim scimus. Et cum mentirosos nos esse confitemur: verum dicimus: quod scimus cum dicimus. Scimus namque nos esse mentirosos. Verbum autem illud quod est deus et potentius est nobis: hoc non potest. Non enim potest facere quicquam: nisi quod viderit patrem facientem: et non a seipso loquitur: sed a patre illi est omne quod loquitur: cum ipse pater inuicem loquitur: et magna illi verbi potentia est: non posse mentiri: quia non potest esse illic est: et non: sed est est: non non. At

est nec verbū dicendū est: quod verū nō est. Sit ita: libens assentio: Quid dū verū ē verbū nrm: et ideo recte verbū vocat: nunqd sic dici pōt vel visio de visione: vel scientia de scientia: ita dici potest essentia de essentia: sicut illud dei verbū maxime dicitur maxieq; dicēdū est. Quid itaq; quia non hoc est nobis eē qd est nosse. Adulta quippe nouimus q; p memoriam quodāmodo viuūt: ita et obliuione quodā modo moriuntur: atq; ideo cū illa iā non sint in noticia nra: nos tñ sumus. Et cū scientia nostra animo lapsa perierit a nobis: nos tñ viuimus. Illa etiā que ita sciuntur vt nunq; excidere possint: qm̄ presentia sūt: et ad ipsius animi naturā p̄tinent: vt est illud quod nos viuere scimus. Adanet em̄ hoc q; diu animus manet: et q; semp̄ manet animus: et hoc semper manet. Id ergo et si qua reperiunt similia: in quibus imago dei potius intuentia est: etiā si semp̄ sciunt: tñ quia nō sp̄ etiā cogitant: quomodo de his dicatur verbū sempiternū. cum verbū nrm nra cogitatio ē dicat. inuenire difficile est. Sempiternū ē em̄ animo viuere. sempiternū est scire qd viuūt: nec tamen sempiternū est cogitare vitā suā: vel cogitare scientiā vite sue. quoniā cū aliud atq; aliud ceperit. h̄ desinet cogitare. quāuis non desinat scire. Ex quo fit vt si pōt esse in animo aliqua scientia sempiterna. et sempiterna esse nō pōt eiusdē/scie cogitatio. et verbū vey nrm intimū nisi nra cogitatio nō dicit. solus deus intelligat. habere verbū sempiternū sibi q; coeternū. Nisi forte dicendū est ipsam possibilitatē cogitatiois qm̄ id qd scitur etiā qm̄ nō cogitat. pōt tñ veraciter cogitari verbū esse tā ppetuū q; scia ipa ppetua est. Sed quō est verbū qd nō dū in cogitatiois visioe formatū est: Quō erit simile scie de qua nascit si eius nō habet formā. et iō iā vocatur verbū quia pōt habere. Tale ē ei ac si p hoc dicat. iō iā vocandū esse verbū. qz potest esse verbū. Sed quid est q; pōt esse verbū. et iō iā dignū est verbi nosse. Quid est inq; hoc formabile nondū q; formatū. nisi quiddā mentis nre q; hac atq; hac volubili quadā motioe iactamus. cū a nobis nū hoc. nunc illud sic inuentū fuerit vel occurrerit cogitat. Et tunc fit verū verbū qm̄ illud qd nos dixim⁹ volubili motioe iactare ad id qd scimus peruenit. atq; inde formatur eius omnimoda; si militudinē capiens. vt quō res queq; scitur. sic etiā cogitetur. sine voce. sine vocis cogitatione. que pfecto alicuius lingue est. si in corde dicatur. Ac per hoc etiā si concedamus ne

de controuersia vocabuli laborare videantur iam vocandū esse verbū quiddā illud mentis nostre quod de nostra scientia formari potest etiā prius q; formatū sit. quia iam vt ita dicaz formabile est. quis non videat: quanta hic sit dissimilitudo ab illo dei verbo qd in forma dei sic est: vt non ante fuerit formabile priusq; formatū: nec aliquando esse possit informe: sed sit forma simplex et simpliciter equalis ei de quo est: et cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitatiois in deo esse credenda sit.

Capitulum XVI.

¶ Propter ita dicitur illud di verbum vt dei cogitatio non dicat: ne aliquid esse quasi volubile credat in deo: quod nunc accipiat: nunc recipiat formam vt verbum sit: gamq; possit amittere atq; informiter quodammodo volutari. Bene quippe nouerat verba et vim cogitationis inspererat locutor egregius qui dixit in carmine: secumq; volutat euentus belli varios: id est cogitat. Non ergo ille dei filius cogitatio dei: sed verbū dei dicitur. Cogitatio quippe nostra perueniens ad id quod scimus atq; in deo formata verbum nostrum verum est. Et ideo verbū dei sine cogitatioe dei debet intelligi: vt forma ipsa simplex intelligatur: nō habens aliquid formabile qd esse etiā possit in forme. Dicuntur quidam etiam in scripturis sanctis cogitationes dei: sed eo locutiois modo: quo ibi et obliuio dei dicitur: que vt q; ad proprietatem in deo nulla est. Quāobrem cū tanta sit nunc in isto enigmate dissimilitudo dei et verbi dei: in qua tamen nō nulla similitudo cōperta est: illud quoq; fatendū est: quod etiam cum similes ei erimus quando videbim⁹ eum sicuti est: quod vt q; qui dixit: hanc proculdubio que nūc est dissimilitudinē attendit: nec tunc nature illius erimus equales. Semper enim natura minor est faciente que facta est. Et tunc quidem verbum nostrum non erit falsum: quia neq; mētiemur: neq; fallimur: Fortassis etiam volubiles non erunt nostre cogitationes ab alijs in alias euntes et redeuntes: sed omnē scientiam nostram vno simul conspectu videbimus. Tamen cum et hoc fuerit: si et hoc fuerit formata erit creatura que formabilis fuit vt nihil iam desit eius forme: ad quam peruenire deberet. Sed tamen coequanda non erit illi simplicitati vbi nō formabile aliquid formatū vel reformatū

JOB 3.

Liber

est: sed forma neq; informis: neq; formata ip
sa ibi eterna est immutabilisq; substantia.

De spū sancto qui patri ac filio equalis acci
pitur: et vtriusq; spūs dicit: et charitatis noīe i
telligit cum quelibet in trinitate persona sit
charitas.

La. XVII

His de patre et filio et quātū per hoc
speculum atq; in hoc enigmate vide
re potuimus locuti sumus nunc de

spiritu sancto q̄tū deo donante videre conce
ditur differendum est: qui spūscūs fm sc̄ptu
ras sanctas nec patris solius ē: nec filij solius
sed amborū: et ideo cōmunē qua se inuicem di
ligunt pater et filius: nobis insinuat charitatē
Et autē nōs exerceret sermo diuinus: nō res
in promptu sitas: sed in abdito scrutandas: et
ex abdito eruendas: maior studio fecit inq̄ri

1. Job. 4.

Hō itaq; dixit scriptura: spū sanctus caritas
est: qd si dixisset: nō quā partē questiois istius
abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt icer
tum sit: et ideo req̄rendū: vtruz deus pater sit
charitas: an deus filius: an deus spū sanctus
an deus ipsa trinitas. Neq; em̄ dicitur sumus
Non propterea deū dictū esse charitatem qd
ipsa charitas nulla sit substātia: que dei digna
sit nomine: sed qd donū dei sit: sicut dictū ē deo

Ps. 70.

Quā tu es patientia mea: Neq; em̄ propter
ea dictū est: quia dei substantia ē nostra patiē
tia: sed qd ab ipso: nobis est: sicut alibi legitur.
qm̄ ab ipō patientia mea. Hūc quippe sensum
facile refellit sc̄pturarum ipa locutio. Tale est
em̄: tu es patientia mea: q̄le est: dñe spes mea
et deus meus: misericordia mea: et multa simi
lia. Hō est autē dictū: dñe charitas mea: aut tu
es charitas mea: aut tu deus charitas mea: s̄

1. Job. 4.

ita dictū est: deus spiritus est: hoc qui nō discernit intello
ctum a dño: nō expositionem querat a nobis

Job. 4.

1. Job. 4.

Hos em̄ aptius quicq; possumus dicere. De
ergo charitas est. Vtrū autē pater: an fili: an
spiritus sanctus: an ipsa trinitas: quia et ipa nō
tres dij: sed vnus deus: hic querit. Sed iaz in
hoc libro sup̄ius disputauit: nō sic accipiendaz
esse trinitatē que deus est: ex illis tribus q̄ in
trinitate nostre mentis ostendimus: vt tanq̄
memoria sit omnū triū pater: et intelligentia
omnū triū filius: et charitas omnū triū spū
sanctus. Quasi pater nec intelligat sibi nec di
ligat: sed ei filius intelligat: et spū sanctus ei di
ligat: ipse autē sibi et illis tm̄ meminerit. Et fili
us nec meminerit nec diligat sibi: s̄ memine
rit ei pater: et diligat ei spū sanctus: ipse autē
et sibi et illis tantū modo diligat. Itēq; spiritus
sanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed

meminerit ei pater: et intelligat ei filius: ipse autē
et sibi et illis nō nisi diligat. Sed sic potius vt
omnia tria: et omnes et singuli habeant in sua
quisq; natura. Nec distet in eis ista: sicut in no
bis aliud est memoria: aliud est intelligentia
aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit
quod omnia valeat: sicut sapientia: et sic habe
atur i vnuscutusq; natura: vt qui habet: hoc
sit qd habet: sicut immutabilis simplex sub
stantia. Si ergo hec intellecta sunt: et quantū
nobis in rebus tantis videre et coniectare cō
cessuz est: vera esse claruerunt: nescio cur nō
sicut sapientia et pater dicitur: et filius et spū
sanctus: et simul omnes non tres: sed vna
sapientia: ita et caritas et pater dicitur et fi
lius: et spiritus sanctus: et simul omnes vna ca
ritas. Sic enim et pater deus: et filius deus: et
spiritus sanctus deus: et simul omnes vnus de
us. Et tamen nō frustra in hac trinitate non
dicitur verbū dei nisi filius: nec donuz dei nisi
spiritus sanctus: nec de quo genitū est verbū:
nec de quo procedit principaliter spiritus san
ctus nisi deus pater. Ideo autē addidi princi
paliter: qd et de filio spiritus sanctus procede
re reperitur. Sed hoc quoq; illi pater dedit
non iam existenti et nondū habenti: sed quic
quid vnigenito verbo dedit gignendo dedit
Sic ergo eum genuit: vt de illo donū cō
mune procederet: et spiritus sanctus: spiritus
esset amborum. Non est igitur accipiēda trās
eunter: sed diligenter intruenda inseparabilis
trinitatis ista distinctio. Hinc em̄ factum est:
vt pp̄rie dei verbū etiā dei sapia diceret: cū
sit sapientia et pater et spiritus sanctus. Si er
go pp̄rie aliquid horū triū caritas nuncupan
da est: quid aptius qd vt hoc sit spiritus sanctus
vt scilicet in illa trinitate simplici summaq; na
tura: non sit aliud substantia: et aliud caritas
sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa
sit substantia: siue in patre: siue in spiritus san
cto: et tamen pp̄rie spiritus sanctus caritas
nuncupetur. Sicut legis nomine aliquando
simul omnia veteris instrumenti sanctorum
scripturarum significantur eloquia. Nam ex
propheta Esaiā testimonium ponens aposto
los vbi ait: In alijs linguis et alijs labijs lo
quar populo huic: premisit tamen in lege scri
ptum est. Et ipse dominus in lege inquit eoz
scriptum est. Quia oderunt me gratis: cum
hoc legatur in psalmo. Aliquando autem
pp̄rie vocatur lex que data est per Moy
sen: scdm̄ quod dictum est. Lex et p̄ro
phete vsq; ad Johannem: et in his duobus
preceptis tota lex pendet et p̄ prophete. Hic

1. Cor. 14.

Ps. 34.

Mat. 11.

1. Job. 12.

Luc. 24. vtiq; pprie lex appellata est de monte Syna-
 Prophezar aut noie etiam psalmi significa-
 ti sunt: et tamen alio loco ipse saluator. Spor-
 tebat inquit impleri omnia que scripta sunt in
 lege et pphetis et psalmis de me. Hic rursus p
 phetar nomen exceptis psalmis intelligi vo-
 luit. Dicit ergo lex vniuersaliter cum pphes
 et psalmis: dicit et pprie que per moysen data
 est. Item dicunt comuniter pphete simul cu
 psalmis: dicunt et pprie pter psalmos. Et mul-
 tis alijs exemplis doceri possunt multaru rez
 vocabula: et vniuersaliter poni: et pprie qui-
 busdaz rebus abhiberi: nisi in re aperta vitari
 da sit longitudo sermonis. Hec ideo dixi: ne
 quisq; ppter ea nos incouenienter existimet
 charitatem appellare spm sanctu: quia et de-
 pater et deus filius potest charitas nūcupari.
 Sicut ergo vnicum dei verbum pprie voca-
 mus noie sapiētie: cum sit vniuersaliter et spi-
 ritus sanctus et pater ipse sapientia: ita spūsan-
 ctus pprie nūcupat vocabulo charitatis: cū
 sit vniuersali charitas et pater et filius. Sed dei
 verbum id est vnigenitū dei filius aperte di-
 ctus est dei sapientia: ore aplico vbi ait: chri-
 stum dei virtutem et dei sapiam. Spū autem
 sanctus vbi sit dictus charitas inuenimus: si
 diligenter iohis apostoli scrutemur eloquiū
 Job. 4. Qui cum dixisset: dilectissimi diligamus inui-
 cem: quia dilectio ex deo est: secutus adiunxit
 Ibidem. Et omnis qui diligit ex deo natus est. Qui nō
 diligit nō cognouit deum: quia deus dilectio
 est. Hic manifestauit eam se dixisse dilectionē
 deum: quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est
 dilectio. Sed quia et filius ex deo patre natus
 est: et spūsanctus ex deo patre pcedit: quem
 potius eoz hic debeamus accipere dictū esse
 dilectionem deū. merito querit. pater em so-
 lus ita deus est: vt nō sit ex deo: ac per hec di-
 lectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius
 est: aut spūsanctus. Sed in psequētibz cum
 Ibidem. dei dilectionē cōmemorasset. nō qua nos euz
 sed qua ipse dilexit nos. et misit filium suum li-
 beratozē p peccatis nostris. et hinc exhortat
 esset vt et nos inuicē diligamus: atq; ita in no-
 bis deus maneat. quia vtiq; dilectionem deū
 dixerat statim volens de hac re apertius ali-
 Ibidem. qd eloqui In h inq; cognoscimus quia in ipō
 manemus et ipse in nobis quia de spū suo de-
 dit nobis. Spiritus itaq; sanctus de quo de-
 dit nobis: facit nos in deo manere et ipsum in
 nobis: hec autē facit dilectio. Ipse est igit de-
 dilectio. Deniq; paulo post cum hoc ipm repe-
 tisset atq; dixisset. deus dilectio est. p̄tinuo sub-
 Ibidem. iecit qui manet in dilectione in deo manet et

deus manet in eo. Tū supra dixerat. In hoc
 cognoscimus quia in ipso manemus et ipse in
 nobis. quia de spū suo dedit nobis. ipse ergo si-
 gnificat vbi legitur deus dilectio est. Deus igit
 tur spūsanctus qui pcedit ex deo. cum datus
 fuerit homini accendit eum in dilectionē dei
 et pximi. et ipse dilectio est. Non em habet ho-
 mo vnde deū diligat nisi ex deo. Propter qd
 paulo post dicit. Nos diligamus q; ipse por di-
 lexit nos. Ap̄ us quoq; paulus. Dilectio inq;
 dei diffusa est in cordibus nostris p spūsanctū
 qui datus est nobis.
 De excellentia charitatis que ita ex deo ē
 vt ipsa sit deus. La. XVIII.
 N Solum est isto dei dono excellentius
 Tū est isto dei dono excellentius
 Solum est qd diuidit inter filios re-
 gni eterni et filios perditionis eterne.
 Dant et alia p spūsanctū munera s sine chari-
 tate nihil p̄sunt. Nisi ergo tantū imp̄t̄ cui-
 q; spūsanctus vt eū dei et pximi faciat amato-
 re a sinistra nō transferet ad dextrā. Nec spū
 pprie dicit donū nisi ppter dilectionē. Quā q
 nō habuerit si linguis hoim loquat et angeloz
 sonans eramentū est et cymbalū tinniens. Et
 si habuerit pphetiā et scierit omnia sacramen-
 ta et oēm sciām. et si habuerit oēm fidem ita vt
 montes transferat nihil est. Et si distribuerit
 oēm substantiā suā: et si tradiderit corpus suū
 vt ardeat: nihil ei p̄dest. Quantū ergo bonū
 est: sine quo ad eternā vitā neminē bona tāta
 pducunt. Ipsa dō dilectio siue charitas (nam
 vnus rei est vtrūq; nomen) si habeat eā q nō
 loquit linguis: nec habet pphetiam: nec oīa
 scit sacramenta: omnēq; scientiā. nec distribu-
 it omnia sua pauperibus. vel nō habendo qd di-
 stribuat: vel aliq; necessitate phibitus: nec tra-
 dit corpus suū vt ardeat: si talis passionis nul-
 la temptatio est: pducit ad regnū: ita vt ipsaz
 fidem nō faciat vtilem nisi charitas. Sine cha-
 ritate quippe fides potest quidem esse: sed nō
 et p̄desse. Propter quod et apostolus paulus
 In christo inquit iesu neq; circumcisio: neq; p̄
 pucium aliquid valet: sed fides que per dile-
 ctionem operatur. Sic eam discernens ab ea
 fide: qua et demones credunt et contremiscūt
 Dilectio igitur que ex deo est et deus est: pprie
 spiritus sanctus est: per quem diffundit in cor-
 dibus nostris dei charitas: per quam nos to-
 ta inhabitat trinitas. Et quocirca rectissime spi-
 ritus sanctus cum sit de us: vocatur etiā donū
 dei. Quod donum pprie quid nisi charitas
 intelligenda est: que p̄ rducit ad deum: et si-
 ne qua quodlibet aliud donum dei non per-
 ducit ad eum.

Ibidem.
 Roma. 5
 I. Cor. 13
 Gal. 5
 Iaco. 2

spūsancti. Itēq; in eodē libro legit: simonem magū apostolis dare voluisse pecuniaz: vt ab eis acciperet potestātē q; p impositionē manū eius dare spūsanctus. Lūi petrus idem. Pecunia inquit tua tecū sit in pdiōnē: q; donū dei estimasti te p pecunias possidere. Et alio eiusdem libri loco: cuz petrus cornelio et eis q; cū eo fuerant loqueret: annūciāns et pdicāns xpm: ait scriptura. Adhuc loquēte petro verba hec: cecidit spūsanctus sup omnes q; audiebant verbū: et obstupuerūt q; ex circūcisione fideles simul cū petro venerāt: q; et in natiōes donū spūsancti effusum est. Audiebant em̄ illos loquētes linguis: et magnificantes deum: de quo facto suo q; in circūcisos baptizauerat quia pūsp; baptizarent: vt nodū q̄stionis huius auferret: in eos venerat spūsanctus. Lūi petrus postea redderet rōnem fratribus qui erant hierosolymis: et hac re audita mouebāt ait post cetera. Lūi cepisset autē loqui ad illos: cecidit spūsanctus in illos sicut et in nos in initio. Ademoratusq; sum xpi dñi sicut dicebat: q; iohes q̄dem baptizauit aqua: vos autē baptizabimini spūsancto. Si igit equale donū dedit illis: sicut et nobis q; credidimus i donū iesu xpi: ego q; erā q; possem phibere deū nō dare illis spūsanctum? Et multa alia sunt testimonia scripturaz: que p̄corditer attestant donū dei esse spūsanctū: in quantū dat eis q; p eum diligūt deum. Sed nimis longū est cuncta colligere: et quid eis satis est: q; bus hec que diximus satis nō sunt? Sane autē monendi sunt q̄si quidem donū dei iam vidēt dictum spūsanctū: vt cū audiūt donū spūsancti: illud genus locutionis agnoscat: qd dictū est in expoliatione corporis carnis. Sicut ei corpus carnis nihil est aliud q; caro: sic donū spūsancti nihil aliud est q; spūsanctus. In tātum ergo donū dei est: in quantū dat eis q; bus dat. Apud se autē deus est et si nemini det: q; deus erat patri et filio coeternus anteq; cuiq; dare. Nec q; illi dant ipse dat: ideo minor est illis. Ita em̄ sicut donū dei dat: etiā seipm dat deus. Non em̄ dici potest nō esse sue potestatis de quo dictū est. Spūs vbi vult spirat. Et illd apostolicū qd iam supra cōmemorauī. *Job 3* hec opatur vn^o atq; idem spūs: diuidens p̄ *Loz. 12* pria vnicuiq; put vult. Non est illic p̄ditū dati: et dñatio dantiū: sed p̄cordia dati et donatiū. Quapropter si sancta scriptura p̄clamat. Deus charitas est: illa que ex deo est: et in nobis id agit vt in deo maneamus: et ipse in nobis *Job 4* et hoc inde cognoscimus: q; de spiritu suo dedit nobis: ipse spūs ei⁹ est: deus charitas. De

inde si in donis dei nihil maius est charitas: et nullum est maius donū dei q; spūsanctus: quid cōsequētius q; vt ipse sit charitas: que dicitur et deus et ex deo? Et si charitas qua pater diligit filium: et pater diligit filius: ineffabiliter cōmunionē demonstrat amborū: qd cōuenientius q; vt ille dicat charitas pprie: q; spūs ē cōmunis amobus? Hoc em̄ san^o credit vel intelligit: vt nō solus spūsanctus charitas sit in illa trinitate: sed nō frustra pprie charitas nuncupet: propter illa que dicta sunt. Sicut nō solus est in illa trinitate: vel spūs vel sanct⁹: q; et pater spūs: et filius spūs: et pater sanctus et filius sanctus: qd nō ambigit pietas: et tñ iste nō frustra pprie dicit spūsanctus. Quia em̄ est cōis amobus. id vocat ipse pprie qd ambo cōmunitur. Alioq; si in illa trinitate solus spūsanctus est charitas: profecto et filius nō solus patris: verum etiam spiritus sancti filius inuenitur. Ita enim locū innumerabilibus dicit et legitur: filius vnigenitus dei patris: vt tamē et illd verum sit quod apostolus ait de deo patre. Qui eruit nos de potestate tenebrarum: et transtulit in regnū filij charitatis sue. *Colo 1* Nō dixit: filij sui: quod si diceret verissime diceret: quē admodum quia sepe dixit verissime dixit: sed ait: filij charitatis sue. Filius ē et etiā spiritus sancti: si non est in illa trinitate charitas: nisi spiritus sanctus. Quod si absurdissimum est: restat vt non solus ibi sit charitas spiritus sanctus: sed propter illa de quibus satis disserui pprie sic vocetur. Quod autem dictum est. Filij charitatis sue: nihil aliud intelligat q; filij sui dilecti: q; filij sui postremo substantie sue. Charitas quippe patris que in natura ei⁹ est ineffabiliter simplici: nihil est aliud q; eius ipsa natura atq; substantia: vt sepe iam dixim⁹: et sepe iterare nō piger. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius: q; qui de substantia eius est genitus.

Contra eos qui vnigenitum dei nō patere nature: sed voluntatis filium esse dixerūt.

Uo circa rē La. XX

q; denda est dialectica eunomij: a quo eunomiani heretici exorti sunt. Qui cum non potuissent intelligere: nec credere voluissent vnigenitum dei verbū per quod facta sunt omnia: filium dei esse natura: hoc est de substantia patris genitum: non nature vel substantie sue sue essentie dixit eē filium: sed filium voluntatis dei: accidentem scz deo: volēs asserere volūtate qua gigneret filij: vicy: quia nos aliqd aliqñ volum⁹ quod antea non volebamus: quasi nō propter ista

Colo 1

Ubi 3

Job 1

Libet

mutabilis itelligat nostra natura: qđ absit vt
in deo esse credamus. Neq; em̄ ob aliud scri
Proi. 19 ptū est. Multe cogitationes in corde viri: cō
siliū aut̄ dñi manet in eternū: nisi vt intelli
gamus siue credamus: sicut eternū deum: ita
eternū eius esse p̄siliū: ac p̄ hoc imutabile sicut
ipse est. Qđ aut̄ de cogitationib;: h̄ etiā d̄
volūtātibus verissime dici pōt. Multe volun
tates in corde viri: volūtās aut̄ dñi manet in
eternū. Quidā ne filiū p̄siliū vel volūtātis dei
dicerent vni genitū verbū: ip̄m p̄siliū seu vo
lūtātē patris idē verbū esse dixerūt. Sed
melius quantū estimo dicit̄ p̄siliū de p̄silio:
et volūtās de volūtātē: sicut substantia de
substantia: sapientia de sapientia: ne absurdū
tate illa quā refellimus filius dicat̄ patrē face
re sapientē vel volentē: si nō habet pater in s̄b
stantia sua consiliū vel volūtātē. Acute sane
qđdam respondit heretico versutissime inter
roganti: vtr̄ deus filiū volens an nolens ge
nuerit: vt si diceret nolens: absurdissima dei
miseria sequerē. Si aut̄ volens: p̄tinuo qđ in
tendebat velut inuicta rōne p̄cluderet: nō na
ture esse filiū: sed volūtātis. At ille vigilantis
sime vicissim quesuit ab eo: vtrū deus pater
volens an nolens sit deus: vt si respōderet no
lens sequerē illa miseria quā de deo credere
magna insania est. Si aut̄ diceret volens: r̄s
dederē ei: ergo et ipse deus est sua volūtātē: nō
natura. Quid ḡ restabat nisi vt obmutesceret
et sua interrogatiōe obligatū insolubili vin
culo se videret. Sed volūtās dei et p̄prie di
cenda est aliqua in trinitate p̄sona magis hoc
nomen sp̄s sancto cōpetit: sicut charitas. Nā
quid est aliud charitas q̄ volūtās. Et ideo me
de sp̄s sancto in hoc libro fm̄ scripturas sc̄ptas
disputasse: q̄ fidelibus sufficit scientibus deū
esse sp̄m sanctū: nec alterius substantie: nec
minorē q̄ est pater et filius: qđ in superioribus li
bris fm̄ easdem scripturas verū etiam docui
mus. De creatura etiā quā fecit deus q̄ntum
valuimus admonuimus eos q̄ ratione de res
bus talibus poscūt vt inuisibilia eius p̄ ea que
facta sunt: sicut possent intellecta p̄spicerent:
et maxime p̄ rōnalē vel intellectuālē creaturā
que facta est ad imaginē dei: p̄ quā velut p̄ spe
culum q̄ntū possent trinitatē cernerent deum
in nostra memoria: intelligentia: volūtātē.
Que tria in sua mente naturaliter diuinitus
instituta quisq; viuaciter perspiciat: et q̄ ma
gnū sit in ea: vñ potest etiā sempiterna imuta
bilisq; natura recolit̄: conspiciat: amplecti: p̄cupi
sci: reminiscit̄ p̄ memoriā: intuet̄ p̄ intelligen
tiā: amplectit̄ p̄ dilectionē: p̄fecto reperit illi

summe trinitatis imaginē. Ad quā summā tri
nitatē reminiscendā: videndā: diligendā: vt
eam recorderet: eam p̄templect̄: ea delectet: to
tū debet referre qđ viuūt. Verū ne hanc ima
ginē ab eadem trinitate factā et suo vitio in de
terius cōmutatā: ita eidem trinitati oī modo
existimet similit̄: s̄ potius in qualicūq; ista s̄m
itudine: magnā quoq; dissimilitudinē cernat:
q̄ntū esse satis videbat̄ admonuit.

De similitudinibus trinitatis diuine que in
natura mētis ad imaginē dei facte reperiri vt
cūq; potuerūt. Cap. XXI.

Hinc deū patrē et deum filiū id est deū
genitorē qui omnia que substantiali
ter habet in coeterno sibi verbo suo
dixit quodāmodo: et ip̄m verbum eius deus q̄
nec plus nec minus aliquid habet: etiam ipse
substantialiter q̄ qđ est in illo qui verbum nō
mendaciter: sed veraciter genuit: quē admo
dū potui: nō vt illud iam facie ad faciem: sed
phanc similitudinē in enigmate quātulūcūq;
cōijciendo videre in memoria et intelligentia
mentis nostre significare curauit: memorie tri
buens omne qđ scimus: etiam si nō inde cogi
temus: intelligentie deo p̄prio quodāmodo co
gitatiōis informationē. Cogitando em̄ qđ ve
rum inuenimus: hoc maxime intelligere dici
mur: et hoc qđdem in memoria rursus relinqui
mus. Sed illa est abstrusior: p̄funditas nostre
memorie: vbi hoc etiam p̄mū cuz cogitarem
inuenimus: et gignit̄ intimū verbū qđ nullius
lingue sit: tanq̄ scientia de scientia: et visio de
visione: et intelligentia que apparet in cogita
tione de intelligentia que in memoria iam fu
erat sed latebat: q̄q; et ipsa cogitatio q̄ndam
suam memoriā nisi haberet nō reuerteret ad
ea que in memoria reliquerat: cū alia cogita
ret. De spiritu aut̄ sancto nihil in hoc enigma
te qđ ei simile videre ostendi: nisi volūtātē
nostram vel amorē: seu dilectionē que valen
tior est volūtās: qm̄ volūtās nostra que no
bis naturaliter inest: sicut ei res adiacuerit vt
occurrerint q̄bus allicimur aut offendimur:
ita varias affectiones habet. Quid ḡ est: Nā
qđ dicitur sumus volūtātē nostrā: qm̄ recta ē
nescire qđ appetat: qđ euitet: Porro si scit: p̄
fecto inest ei sua qđā scia q̄ sine memoriā et intel
ligentia esse nō possit. An deo audiendus est q̄s
piā dicens: Charitatē nescire qđ agat: q̄ non
agit perperā? Sicut ḡ inest intelligentia: inest
dilectio illi memoriā p̄ncipali in qua inuenimus
patū et reconditū ad qđ cogitando possum; p̄
uenire: qz et duo ista inuenim; ibi: qm̄ nos cogi
tādo inuenim; et intelligere aliqd et amare q̄ ibi

erant: & qñ inde nō cogitabamus: & sicut inest memoria: inest dilectio huic intelligentie que cogitatione format: qđ verbū veruz sine vlli^o gentis lingua intus dicimus: qñ qđ nouimus dicimus: nā nisi reminiscendo nō redit ad ali^o qđ: & nisi amando redire nō curat nostre cogitationis intuitus: ita dilectio q̄ visionē in memoria constiturā: & visionē cogitationis inde formatā quasi parentē prolemq; cōiungit: nisi haberet aperendi sciētiā: que sine memoria & intelligentia non potest esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei: id est memoria intellectus & amor vnus esse persone: quia hoc nō est ei eē qđ hec habere. Caplm. XXII.

¶ Erum hec qñ in vna sunt persona: sicut est homo: pōt nobis quispiā dicere. Tria ista memoria: intellectus & amor: mea sūt nō sua: nec sibi nec mihi agūt: qđ agūt imo ego per illa. Ego ei me memini p memoria: intelligo p itelligētiā: amo p amorē et qñ ad memoriā meā aciem cogitationis aduerto: ac sic i corde meo dico qđ scio: verbūq; verū de scientia mea gignit: vtrūq; meum est et scientia vtiq; & verbū: Ego em scio: ego dico in meo corde qđ scio: & qñ in memoria mea cogitando inuenio: iā me intelligere: iam me amare aliquid q̄ intellectus & amor ibi erant: & anteq; inde cogitarē: intellectū meū & amorē meū inuenio in memoria mea: quo ego itelligo: ego amo nō ipā. Itē qñ cogitatio mea memor est: & vult redire ad ea que in memoria liquerāt: eaq; itellecta spicere: atq; int^o dicere mea memoria memor ē: & mea vult voluntate non sua. Itē quoq; amor meus cum meminit atq; intelligit quid appetere debeat quid vitare: p meā non per suam memoriā meminit: & per itelligētiā meā non per suā quicquid itelligēter amat itelligit. Qđ breuiter dici pōt. Ego p oia tria illa memini: ego itelligo: ego diligo: q̄ nec memoria sum: nec itelligētiā: nec dilectio: sed hec habeo. Ita ergo dici possunt ab vna persona que habet h tria: non ipā est hec tria: In illi^o vero summe simplicitate nature que deus est: q̄uis vnus sit deus: tres tñ persone sunt: pater & fili^o & spiritus sanctus. Aliud est itaq; trinitas res ipsa: aliud imago trinitatis in re alia: ppter quam imaginē simul & illud in quō sunt hec tria imago dicit: sicut imago dicitur simul & tabula et quod in ea pictum est: sed ppter picturam que in ea est: simul & tabula nomine imaginis appellatur.

¶ Vera in dei trinitate vnitas & q̄ vera in eiusdem vnitate sit trinitas. Caplm. XXIII.

¶ Erū i illa sūma trinitate que incōpabiliter rebus oibus ascellit: tanta ē inseparabilitas: vt cum trinitas hoim non possit dici vnus hō: in illa vnus deus & dicitur & sit: nec in vno deo sit illa trinitas: s̄ vn^o deus. Nec rursus quēadmodū ista imago qđ est hō habēs illa tria vna psona est: ita illa ē trinitas sed tres psonę sunt: p̄ fili^o: & fili^o p̄ p̄s: et sp̄s p̄s & fili^o. Quis em memoria hominis: & maxime illa quā pecora nō h̄nt: id est qua res itelligibiles ita cōtinentur vt nō in eam per sensus corporis venerint: habeat p modulo suo in hac imagine trinitatis incōpabiliter q̄dem imparē: sed tñ qualēcunq; similitudinem p̄s. Itemq; itelligētiā hois que per intentionem cogitationis inde format: qñ qđ scitur dicitur: & nullius lingue cordis verbū est: habeat in sua magna disparilitate nōnullā similitudinē fili^o: & amor hois de scientia pcedens & memoriā itelligētiāq; iungens: tanq; parenti: proliq; cōis: vñ nec parens itelligit esse: nec proles habeat in hac imagine aliquā licet valde imparem similitudinē sp̄s sancti: non tñ sicut in ista imagine trinitatis: nō hec tria vnus homo: sed vni^o hois sunt: ita in ipā sūma trinitate cuius hec imago est: vnus dei sunt illa tria: sed vnus deus est: & tres sunt ille non vna persona: qđ sane mirabiliter ineffabile est: vel ineffabiliter mirabile cum sit vna persona hec imago trinitatis: ipā vero sūma trinitas tres persone sunt: inseparabilior est illa trinitas psonarum trium: q̄ hec vni^o. Illa q̄ ppe i natura diuinitatis siue id melius dicatur deitatis qđ est: hoc est atq; incommutabiliter inter se ac sp̄ equalis est: Nec aliqui nō fuit aut aliter fuit: nec aliqui nō erit: aut alit^o erit. Ita vero tria que sunt in impari imagine: & si non locis qñ non sunt corpora: tñ inter se nunc in ista vita magnitudinibus separantur. Neq; em quia moles nulle ibi sunt: ideo nō videm^o in alio maiorem esse memoriā q̄ itelligētiā In alio aut ecōtra: in alio duo hec amoris magnitudine superant: siue sint ipā duo inter se eq̄lita siue nō sint: atq; ita a singulis bina: & binis singula: & a singulis singula: a maioribus minorā vincuntur: & qñ inter se equalia fuerint ab oī languore sanata: nec tūc equabif rei natura imutabilis: ea res que p grāz nō mutabif: q; nō equaf creatura creator: etiam qñ ab oī languore sanabif. Sed hanc nō solū incōpabilem: verū etiā sūme inseparabilem vereq; imutabilem trinitatē cū venerit visio que facie ad facies

i. Loz. is

Liber

reprobitur nobis multo clarius certiusq; vi-
debimus: q̄ nūc eius imaginē: q̄d nos sumus:
p̄ q̄d tñ speculū r̄ in q̄ enigmate qui vident sic
in hac vita videre cōcessum est: nō illi sunt q̄
ea q̄ digessimus cōmendauimus in sua mēte
cōspiciunt: sed illi q̄ eā tanq̄ imaginē vident:
vt possint ad eū cui⁹ imago est quomōcūq;
referre q̄d vident r̄ p̄ imaginē quā cōspiciēdo
vident etiā illud videre cōiūciendo: qm̄ non
Abidē dū p̄nt facie ad faciē. Nō em̄ agit apl̄s: vide-
mus nūc speculū: sed videm⁹ nūc p̄ speculum
De his que natura mētis subtiliter intuef
r̄ eā imaginē dei eē nō sentiūt. Cap. XXIII

¶ Ergo vident suā mentē quō vide-
ri pōt: r̄ in ea trinitate istam de qua
multis modis vt potui disputauī: nec

tñ eā credunt vel intelligunt esse imaginē dei
speculū quidem vident. sed vsq; adeo nō vi-
dent per speculū eum qui est per speculū nūc
videndus. vt nec ip̄m speculum quod vident
sciant esse speculū. id est imaginē. Quod si sci-
rent fortassis r̄ eū cuius est hoc speculū. per h̄
querendū. r̄ per hoc vtcūq; interim viden-
dum esse sentirent. fide non ficta corde mun-
dante vt facie ad faciem possit videri. qui per
speculū nūc videtur. Quia fide cordis mun-
datrice contēpta. q̄d agunt itelligendo que d̄
natura mētis hūane subtilissime disputantur
nisi vt ip̄a quoq; intelligentia sua teste dānef

In qua vtiq; nō laborarēt: r̄ vix ad certū ali-
qd̄ puenirent: nisi penalibus tenebris inuolu-
ti onorati corpore corruptibili q̄d aggrauat
aiam. Quo tandē merito inficte malo isto nī
si pcti. Vñ tanti mali magnitudine admoniti
sequi deberent agnū qui tollit pctā mundī.

¶ Quos faciet fides recta etiā eos q̄ de
naturis incorporeis nequnt disputare. La. XXV

Deum nāq; pertinentes etiā longe
a istis ingenio tardiores: qm̄ sine hui⁹
vite resoluuntur a corpe: ius in eis
retinendis nō h̄nt inuide potestates. Quas
ille agnus sine vllō ab eis pcti debito occisus
nō potentia potestatis priusq; iusticia sangui-
nis vicit. Proinde liberia diaboli pr̄ate susci-
piuntur ab angelis sanctis a malis oibus libe-
rati: p̄ mediatorē dei r̄ hoim: hoim iesum xp̄z
qm̄ consonatibus diuinis scripturis: r̄ veteri-
bus r̄ nouisq; r̄ p̄ quas prenunciatus: r̄ p̄ q̄s
annūciatus est xp̄s: nō est aliud nomē sub ce-
lo: in quo oportet hoies saluos fieri. Consti-
tuuntur aut purgati ab oi cōtagiōe corruptō-
nis: in placidis sedibus: donec recipiant cor-
pora sua sed iā incorruptibilia que ornēt non
onerēt. hoc em̄ placuit optimo r̄ sapientissi-

mo creatori vt spūs hois deo pie subdit⁹: ha-
beat feliciter subditū corpus: r̄ sine fine p̄ma-
neat ip̄a felicitas. Ibi veritatē sine vlla difficul-
tate videbimus: eaq; clarissima r̄ certissima p̄-
fruemur. Nec aliqd̄ querim⁹ mēte ratiocinā-
te sed contēplante cernemus quare nō sit fi-
lius spiritus sanctus: cū de patre procedat. In
illa luce: nulla erit questio: hic vero ip̄a expe-
rientia tā mihi apparuit esse difficilis: q̄d r̄ illis
qui hec diligenter atq; intelligenter legēt. Pa-
culdubio s̄t̄r̄ apparebit: vt cū me in sc̄bo huius
operis libro alio loco inde dicturū esse promi-
serim: quotienscūq; i ea creatura q̄ nos sum⁹
aliqd̄ illi rei s̄t̄r̄e oñdere volui: qualecūq; elo-
quiū meū sufficiens elocutio secuta nō fuerit
q̄uis r̄ in ip̄o intellectu conatū me fenseri ma-
gis habuisse q̄ effectū: r̄ in vna quidem p̄sona
q̄d est hō inuenisse imaginē sūme illius trini-
tatis: r̄ in re mutabili tria illa vt facil⁹ intelli-
gi possent: etiā per r̄palia interualla maxime
in libro nono mōstrare voluisse. S̄t̄r̄ia vni⁹
p̄sone nō sic hūana possit intentio: tribus illis
p̄sonis cōuenire potuerunt: sicut in hoc libro
quintodecimo demonstraui.

¶ Interualla temporū diuine trinitatis nul-
la sunt. Capitulū. XXVI

¶ Inde in illa sūma trinitate q̄ de⁹ ē
interualla tēporū nulla sunt: p̄ q̄ pos-
sit oñdi aut saltē req̄ri: vtrū prius de

patre natus sit filius: r̄ postea de ambobus p̄-
cesserit spūs sanctus: qm̄ scriptura sancta spm̄
eū dicit amboz. Ip̄e est em̄ de quo dicit apl̄s

Quis em̄ estis filij dei misit deus spm̄ filij sui in

corda v̄ra. Et ip̄e est de quo dicit idē filij. Non

em̄ vos estis q̄ loquimini: s̄ spūs p̄ris v̄ri q̄ lo-

quit in vobis. Et multis alijs diuinorū eloquio

rū testimonijs cōprobat patris r̄ filij esse spm̄
q̄ pp̄rie d̄r̄ in trinitate spūs sanctus. De q̄ item

dic̄ ip̄e filij. Quē ego mittā vob̄ a p̄re. Et alio

loco. Quē mittet p̄r̄ in noīe meo. De vtroq; aut

pcedere sic docet: qz ip̄e filius ait. de p̄re

pcedit. Et cū resurrexisset a mortuis r̄ appa-

ruiisset discipulis suis: insufflauit r̄ ait. Accipi-

te spm̄ sanctū: vt eū etiā de se pcedere oñderz

Et ip̄a est virtus q̄ de ip̄o exibat (sic legif̄ i euā-

gelio) r̄ sanabat oēs. Quid d̄o fuit cause vt p̄

resurrectionē suā: r̄ in terra prius daret: r̄ de

celo postea mitteret spm̄ sanctū: hoc ego exi-

stimo: qz p̄ ip̄m donā diffundif̄ caritas in cor-

dibus n̄ris: qua diligimus deū r̄ primū: sc̄m̄
duo illa p̄cepta: in quib⁹ tora lex pendet r̄ pro-

phete. Hoc significans d̄ns Iesus. bis dedit
spm̄ sanctū: semel in terra. p̄pter dilectionē p̄-

rimi: r̄ iterū de celo p̄pter dilectionē dei. Et

Sap. 9.

1. Th̄. 2.

Act. 4.

Gal. 4.

Abat. 10.

Job. 15.

Ibid. 14.

Ibid. 15.

Ibid. 20.

Luc. 6.

Abat. 22.

si forte alia ratio reddat de spū sancto bis dato:
Job. 20. eundē spū sanctū datū: cū insufflasset iesus: d̄ q̄
Abat. 28 mor ait. Ite baptisate gētes i noie patris r̄ fi-
 lij r̄ spū sancti: vbi maxime cōmōdat hec trini-
 tas ambigere nō debem⁹. Ip̄e ē igit̄ qui d̄ ce-
 lo etiā datus est die p̄tecoctes. i. post dies de-
 cē postq̄ dñs ascendit in celū. Quō ergo de⁹
 non est q̄ dat spū sanctū. Immo q̄tus de⁹ est q̄
 dat deū. Neq̄ em̄ aliq̄s discipuloꝝ ei⁹ dedit spi-
Act. 8. ritū sanctū. Erabāt q̄ppe vt veniret i eos q̄bus
Ibidem. manū imponebāt: nō ip̄i eum dabāt. Quē mo-
 rē in suis p̄positis etiā nūc seruat ecclia. Veni-
 q̄ r̄ simon magus offerēs apl̄is pecuniā non
 ait: date r̄ mihi hanc p̄tatem vt dem spū sanctū
 sed cuiq̄q̄ inq̄t imposuero manū accipiat spi-
Ibidem. ritū sanctū. Quia neq̄ scriptura sup̄ dixerat: vi-
 dens aut̄ simon q̄ apl̄i darent spū sanctū. s̄ dice-
 rat: videns aut̄ q̄ p̄ impositoꝝ manū apl̄oꝝ
 dare spū sanctū. Propter hoc r̄ dñs ip̄e iesus
 spū sanctū: nō solū dedit vt deus. sed etiā acci-
 pit vt hō: propterea dicit̄ est plen⁹ gratia. Et
 manifest⁹ de illo scriptū est in actibus apl̄oꝝ
 Quā vnxit eū de⁹ spū sancto. Non vtiq̄ oleo visi-
Ibidem. 10 bili: sed dono gr̄e: qd̄ visibili significat̄ vnguē-
 to q̄ baptisatos vngit ecclia. Recte sane tūc vn-
Abat. 3 ctus est x̄ps spū sancto: qm̄ sup̄ eum baptisatū ve-
 lut colūba d̄scēdit. Tunc em̄ corp⁹ suū. i. eccl̄i-
 am suā p̄figurare dignat⁹ est: i. q̄ p̄cipue bapti-
 sati accipiūt spū sanctū. Sed ista mystica r̄ inui-
 sibili vnctōe tūc intelligēdus ē vnct⁹: qm̄ ver-
Job. 1. bū dei caro factū ē. i. qm̄ humana natura sine
 vllis p̄cedentib⁹ bonoꝝ operū meritis dei d̄-
 bs est in vtero virginis copulata: ita vt cū il-
 lo fieret vna p̄sona: ob hoc em̄ p̄temur natū
 de spū sancto: r̄ virginē mariā. Absurdisimuz ē
 em̄ vt credam⁹ eum cū iaz triginta esset āno-
 rum (eius em̄ etatis a Joanne baptisat⁹ est)
 accepisse spū sanctū: sed venisse illū ad bapti-
 ma: sicut sine vllō omnino p̄ctō. ita nō sine spi-
Luce. 1. ritū sancto. Si em̄ de famulo eius r̄ p̄cursoꝝe ip̄o
 Joanne scriptū est. Spū sancto replebit̄ iam in-
 de ab vtero matris sue: qm̄ q̄uis seminat⁹ a
 patre: tū spiritū sanctū in vtero format⁹ accepit
 quid de hōie x̄po intelligendū est vel creden-
 dū cui⁹ carnis ip̄a cōceptio nō carnal̄ s̄ spirita-
Act. 2. lis fuit. In eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acce-
 perit a patre. p̄missione spū sancti r̄ effuderit:
 vtraq̄ natura mōstrata est: r̄ hūana. s̄. r̄ diuina
 accepit q̄ppe vt hō: effudit vt de⁹. Nos aut̄ ac-
 cipe qd̄ hoc donū possumus pro modulo nos-
 tro: effundere aut̄ sup̄ alios non vtiq̄ possu-
 mus: s̄ vt hoc fiat: deum super eos a quo h̄ id
 efficit̄ inuocamus. Nunquid ergo possumus
 querere. vtrum iam p̄cesserat de patre spū

sanctus quando natus est filius: an nō d̄
 p̄cesserat: r̄ illo nato de vtroq̄ processit vbi
 nulla sunt tempa: sicut potuim⁹ querere vbi
 inuenimus tempa: voluntate prius de b̄ua
 na mente p̄cedere. vt querat q̄ inuentū pro-
 les vocet: quia iam parva seu genita volūtas
 illa p̄fici. eo sine requiescēs: vt qui fuerat ap-
 petitus querētis sit amor: fructus. q̄ iā de vtro-
 q̄. i. de gignente mente: r̄ de genita notione
 tanq̄ de parente ac. ple. p̄cedat. Non possūt
 p̄sus ista ibi queri vbi nihil ex tempore inchoa-
 tur. vt cōsequenti perficiatur in tempore. Qua
 propter qui pōt̄ intelligere sine tpe generatio-
 nem filij de p̄e: intelligat sine tpe p̄cessionē
 spū sancti de vtroq̄. Et q̄ pōt̄ intelligere i eo qd̄
 ait fili⁹: sicut habet pater vitā in semetip̄o: nō
 sine vitā existēti iā filio vitā dedisse. s̄ ita cū si-
 tie tpe genuisse. vt vitā quā pater filio gignē-
 do dedit: coeterna sit vite patris q̄ dedit. intel-
 ligat. sicut habet pater in semetip̄o. vt d̄ illo
 p̄cedat spū sanctus. sic dedisse filio vt de illo p̄-
 cedat spū sanctus r̄ vtrūq̄ sine tpe. atq̄ ita dicit̄
 spū sanctū d̄ p̄e p̄cedere: vt intelligat. q̄ etiā p̄-
 cedit d̄ filio: de p̄e esse r̄ filio. Si em̄ q̄quid
Job. 15. habet de patre habet filius. de patre h̄z vtiq̄
 vt de illo p̄cedat spū sanctus. s̄ nulla ibi tempa
 cogitent̄ que habent prius r̄ posterius: qz om-
 nino nulla ibi sunt. Quō ergo nō absurdissimē
 me fili⁹ dicere amboꝝ. cum sicut filio p̄stat ef-
 sentia sine initio temporis. sine vlla mutabili-
 tate nature de p̄e generatio. ita spū sancto p̄-
 stet essentia sine initio t̄pis: sine vlla mutabili-
 tate nature de vtroq̄ p̄cessio. Ideo em̄ cum
 spū sanctū genitū nō dicam⁹: dicere tū non au-
 demus ingenitū: ne in h̄ vocabulo vel duos
 patres in illa trinitate: vel duos q̄ non sunt d̄
 alio quispiā suspicet. Pater em̄ solus nō est d̄
 alio. ideo solus appellat̄ ingenitus. Non qd̄
 in scripturis. sed in cōsuetudine disputantiū
 r̄ de re tanta sermōne qualē valuerint p̄ferē-
 tiū. Filius aut̄ de patre natus est. r̄ spū sanctus
 de patre principaliter: r̄ ip̄o sine vllō t̄pis in-
 uallo dante: cōmuniter de vtroq̄ p̄cedit. Di-
 cere aut̄ filius patris r̄ filij: si quod abhorret
 ab oīm sanozum sensibus eum ambo genuisse
 sent. Non igitur ab vtroq̄ est genitus: sed p̄-
 cedit ab vtroq̄ amboꝝ spiritus.

Quid quodam tempore ad p̄lm disputa-
 tum sit de differentia generationis r̄ p̄cessio-
 nis spiritū sancti. **Capit. XXVII.**

Erū qz in illa coeterna r̄ equali r̄ in
 corporali r̄ ineffabiliter immutabi-
 li atq̄ inseparabili trinitate: difficultis
 mum est generationem a p̄cessione distingue

re: sufficiat interim eis q̄ extendi non valent
 in ampli^o id q̄ de hac re in sermone quodā p
 ferendo ad aures ppli xpiani dixim^o: dictūq̄
 p̄scripsim^o. Inter cetera em̄ cum p̄ scriptura
 rū sanctay testimonia docuissim: de vtroq̄ p
 cedere sp̄s̄ctū. Si q̄ iquā r̄ d̄ patre r̄ de filio
 Job-15. p̄cedit sp̄s̄ctū: cur fili^o dixit: de p̄re p̄cedit
 cur putas nisi quēadmodū solet ad eū referre
 r̄ q̄d̄ ip̄ius est de quo r̄ ip̄e est; Un̄ r̄ illud ē q̄d̄
 Job-15. ait: Ab ea doctrina nō est mea: sed eius q̄ me
 misit. Si igit̄ hic intelligit̄ ei^o doctrina quā tū
 dixit nō suam sed patris q̄t̄ magis illic itel
 ligendus est: r̄ de ip̄o p̄cedere sp̄s̄ctū: vbi
 sic ait: De patre p̄cedit: vt nō diceret de me
 nō p̄cedit: A quo aut̄ h̄z fili^o vt sit de^o (Est em̄
 de deo deus): ab illo habet vtiq̄ vt de illo eti
 Job-15. am p̄cedat sp̄s̄ctū: ac p̄ hoc etiā sp̄s̄ctū
 vt etiā de illo p̄cedat sic p̄cedit d̄ p̄re: ab ip̄o
 habet p̄re: h̄c vtiq̄ etiā illud intelligit̄ q̄t̄
 a talibus quales nos sum^o intelligi p̄t: cur si
 dicat̄ natus esse: sed pot^o p̄cedere sp̄s̄ctū:
 qm̄ si r̄ ip̄e fili^o diceret: amboꝝ vtiq̄ fili^o dice
 ret: q̄d̄ absurdissimū est: Fili^o quippe nullus ē
 duozū: nisi patris r̄ matris. Absit aut̄ vt inter
 deū patrē: r̄ deū filiū aliqd̄ tale suspicemur: qz
 nec filius hoīs simul ex matre r̄ p̄re p̄cedit: s̄z
 cum in matrē p̄cedit ex p̄re non tunc p̄cedit
 ex m̄re: r̄ cum in h̄c lucē p̄cedit ex matre: nō
 tunc p̄cedit ex p̄re. Sp̄s̄ctū aut̄ sc̄tū nō de p̄re
 p̄cedit in filiū: r̄ de filio p̄cedit ad scribandā
 creaturā: s̄ simul de vtroq̄ p̄cedit q̄uis hoc fi
 lio pater dederit: vt quēadmodū de se ita de
 illo q̄ procedat. Neq̄z em̄ possum^o dicere q̄ n̄
 Job-5. sit vita sp̄s̄ctū: cū vita pater: vita sit fili^o: ac
 p̄ hoc sicut pater cū habeat vitā in semetip̄o:
 dedit r̄ filio vitā habere in semetip̄o: sic ei de
 dit vitā p̄cedere de illo: sicut p̄cedit r̄ de ip̄o.
 Nec de illo sermone in hunc libꝝ trāstuli: s̄ fi
 delibus non infidelib^o loquēs. Ulex si ad h̄c
 imaginē p̄uēdā: r̄ ad vidēda ista q̄ vera sint
 q̄ in eoz̄ mente sunt: nec tria sic sunt vt tres p
 sone sint: sed oīa tria hoīs sunt q̄ vna p̄sona ē
 minus idonei sunt: cur nō de illa sūma trinita
 te que deus est credūt potius q̄d̄ in sacris lit
 teris inuenit̄: q̄ poscunt liquidissimā reddi si
 bi rationē: que ab humana mēte tarda s̄z in
 firmāq̄z non capit̄. Et certe cū incōcūsse cre
 diderint scripturis sc̄tis tanq̄ veracissimis te
 stibus agant orando r̄ querēdo r̄ bñ viuendo
 vt intelligāt: id ē vt q̄tū videri p̄t videatur
 mente q̄d̄ tenet̄ fide. Quis hoc p̄hibeat: imo
 vero ad hoc quis nō hortet̄? Si aut̄ p̄pterea
 negandū putāt ista esse: qz ea non valēt cecis
 mentibus cernerē: debēt r̄ illi q̄ ex natiuitate

sua ceci sunt: esse solē negare. Lux ergo lucet
 in tenebris. Si eā tenebre nō cōprehendūt
 illuminent̄ dei dono prius vt sint fideles: r̄ in
 cipiāt esse lux in cōpatione infidelitū. Ac p̄ hoc
 p̄misso fundamēto edificent̄ ad vidēda q̄ cre
 dūt: r̄ aliq̄ possint videre. Sunt em̄ q̄ ita cre
 dūt: vt videri iā oīno non possint. Non enī
 xps̄ iterū in cruce videndus ē. Sed nisi h̄ cre
 dat̄ q̄d̄ ita factū atq̄ visum est: vt futurū atq̄
 videndū iam non speret: non puenit̄ ad xpm̄
 qualis sine fine videndus ē. Quātū vero attri
 net̄ ad illā sūmā: ineffabilē: incorpālē: immuta
 bilēq̄ naturā p̄ intelligentiā vtiq̄q̄ cernēda
 nusq̄sc meli^o regēte dūtaxat fidei regula aci
 es humane mentis exercet: q̄ in eo q̄ ip̄e hō i
 sua natura melius ceteris aīalib^o: melius eti
 am ceteris aīe sue partib^o habet q̄d̄ ē ip̄a mēs
 L. ui quidā rerum inuisibiliū tribut^o est visus:
 r̄ cui tanq̄ in loco supioꝝ atq̄ interiorē hono
 rabiliter p̄sidente: iudicanda oīa nunciāt eti
 am corporis sensus: r̄ qua nō est superior: cui
 subdita regenda est nisi deus. Uerum inter
 hec que multa iam dixi: r̄ nihil illi^o summe tri
 nitatis ineffabilitate dignū me dixisse audeo
 profiteri: sed confiteri potius mirificatam sc̄ie
 tiam eius ex me inualuisse: nec posse me ad il
 lam. O tua iā mea: vbi te eē sentis: vbi iaces
 vbi stas: donec ab eo qui propitius factus est
 oibus iniquitatibus tuis sanent̄ om̄es lāguo
 res tui: Agnoscis te certe in illo esse stabulo:
 quo samaritanus ille p̄duxit euz̄ que reperit
 a multis latronibus inflicis vulneribus semi
 uiuū. Et tū multa vera vidisti: nō his oculis q̄
 bus vident̄ corpora colorata: sed eis p̄ quib^o
 orabat qui dicebat. Oculi mei videāt equita
 tem. Rempe ergo multa vera vidisti: ea q̄ di
 screuisti ab hac luce qua tibi ea lucente vidisti
 attolle oculos in ip̄am lucem: r̄ eos in eam si
 ge si potes. Sic em̄ videbis quid distet natiui
 tas verbi dei a processione doni dei: propter
 quod filius vnigenitus non de patre genitus
 (alioquin frater eius esset) sed procedere di
 xit spiritum sanctum. Unde cum sit commu
 nio quedam consubstantialis patris r̄ filij am
 boꝝ spiritus: non amboꝝ quod absit di
 ctus est filius. Sed ad hoc dilucide perspicue
 q̄z cernendum: non potes ibi acieꝝ figere: scio
 quia non potes. Uerum dico: mihi dico: quid
 non possum scio. Ipsa tamen tibi ostendit in
 te tria illa: in quibus te summe ip̄s̄ctū q̄ fixis
 oculis contemplari nondum vales: imaginē
 trinitatis agnoscas. Ipsa ostendit tibi verbū
 verum esse in te: quando de sciētia tua gigni
 tur: id est quando quod scim^o dicimus: q̄uis

Job-1

Ps-138

Job-10

Luc-10

Ps-16

Job-15

nullius gentis lingua significantem vocem: vel pferam: vel cogitem: sed ex illo qd no- uimus cogitatio nra formet: sicut in acie cogi- tantis imago similita cogitatio eius quaz memoria ptebat ista duo scz velur parentez ac plem tertia voluntate siue affecto iungen- te. Quia quide voluntate de cogitatioe pce- dere: nemo em vult qd oino qd vl quale sit ne- scit: non tm esse cogitationis imaginē: 7 ideo quandā in hac re intelligibili natiuitatis 7 p- cessionis insinuari distantia: qm nō hoc est co- gitatione spicere qd appetere: vel etiā pfrui voluntate: cernat discernatqz qui pōt. Potui- sti 7 tu: quis non potueris: neqz possis expli- care sufficienti eloquio: qd inter nubila simili- tudinū corpaliū: que cogitationib⁹ humanis occurfare nō desinunt vix vidisti. Sed illa lux que nō est qd tu: 7 hoc tibi ostendit aliud esse illas incorpeas similitudines corporū: 7 aliud esse verū: qd eis reprobatā intelligentia con- tuemur: hec 7 alia similitur certa oculis tuis interiorib⁹ lux illa monstrauit. Que igiē cau- sa est cur acie fixa ipam videre nō possis: nisi vtiqz infirmitas. Et qd tibi eā fecit nisi iniqui- tas. Quis ergo sanat oēs languores tuos: nisi qui ppitius sit oibus iniquitatibus tuis. Li- brū itaqz istū iam tandē aliqui precationē me- lius qz disputatione concludam.

Ps-102

Domine deus noster: credimus in te pa- trem: 7 filiū: 7 spūscm. Neqz em diceret

Mat-28

veritas. Ite baptisate oēs gentes in noie pa- tris 7 filij 7 spūscī: nisi trinitas esses. Nec ba- ptisari nos iuberes dñe deus in eius nomine qui nō est dñs deus. Neqz diceret voce diuina

Deut-6

Audi israel: dñs deus tu⁹ deus vn⁹ est: nisi tri- nitas ita esses vt vnus dñs de⁹ esses: Et si tu deus pater ipse esses: 7 filius verbū tuum ihs- ch: istus ipse esses 7 donum vestrum spiritus- sanctus: non legeremus in litteris veritatis.

Gal-4

Abiit deus filium suum: nec tu vnigenite di-

Joh-14

ceres de spiritu sancto. Quem mittet pater i-

Ibidē-5

nomine meo: 7 quem ego mittam vobis a pa- tre. Ad hanc regulam fidei dirigēs intentio- nem meam quantū potui: quantum me pos- se fecisti: quesui te 7 desideravi intellectu vi- dere quod credidi: 7 multū disputavi 7 labo- rauī. Dñe deus meus: vna spes mea: exaudi- mene fatigatus nolim te querere: sed queraz

Ps-104

faciem tuam semper ardentem. Tu dñe querē- di vires qui inuenire te fecisti: 7 magis magis qz inueniendi te spem dedisti. Loram te est fir- mitas 7 infirmitas mea. Illā serua: istaz sana. Loram te est scientia: 7 ignorantia mea. Ubi mihi aperuisti: suscipe intransentem. Ubi clausi

sti: aperi pulsanti. Meminerim tui: intelligā- te: diligam te. Auge in me ista: donec me re- formes ad integrum. Scio scriptum esse. In multiloquio non effugietur peccatum. Sed Proū-10- ytinam predicando verbum tuum: 7 laudan- do te tantummodo loquerer: non soluz fuge- rem peccatum: sed meritum bonum acquire- rem: quamlibet multum sic loquerer. Neqz enim homo de te beatus: peccatum precipe- ret germano in fide filio suo: cui scripsit di- cens. Predica verbum: in sta opportune: im- portune. Nunquid dicendum est istum non multum locutum: q nō solum opportune: ve- rū etiam importune verbum tuū dñe nō tace- bar. Sed ideo nō erat multū: quia tm erat ne- cessarium. Libera me deus a multiloquio qd patior intus in anima mea misera in conspe- ctu tuo: 7 confugientem ad misericordiam tu- am. Non em cogitationibus taceo: etiam ta- cens vocibus. Et si quidem non cogitarē nisi quod placeret tibi: nō vtiqz rogare: vt me ab hoc multiloquio liberares. S; multe sunt co- gitationes mee: tales quales nosti: cogitatio- nes hominū quoniam vane sunt. Dona mihi nō eis consentire: et si quando me delectant: eas nihilominus improbare: nec in eis velut dormitando immorari. Nec intantū valeant apud me: vt aliquid in opa mea procedat ex illis: sed ab eis mea saltem sit tuta sententia: tuta conscientia te tuente. Sapiens quidam cum de te loqueretur in libro suo qui ecclesia- sticus proprio nomine iā vocatur. Multa in- quit dicimus 7 nō puenimus: 7 consummatio sermonum vnuerfa est ipse. Cum ergo pue- nerimus ad te: cessabunt multa ista que dici- mus: 7 non peruenimus: 7 manebis vn⁹ om- nia in omnibus: 7 sine fine dicemus: vnū lau- dantes te in vnum: 7 in te facti etiam nos vnū. Domine deus vnus: deus trinitas: quecumqz dixi in his libris de tuo agnoscant et tui. Si q de meo: 7 tu ignosce 7 tui. Amen.

Proū-10

2. Eccl-4

Ps-93

Eccī-43

1. Cor-15

Aurelij Augustini de trini- tate liber explicitus est An- no dñi. M. cccc. lxxxiiij

n 3